

Goranka Kreačić

Jezero 34
Preserje kod Ljubljane
Slovenija

PRILOG ZA REKONSTRUKCIJU POVIJESTI HRVATSKIH PLEMIĆKIH OBITELJI TOMPA DE HORZOWA I TOMPA DE PALYCHNA

UDK 930.253:929.7(497.5)

Prethodno priopćenje

Članak je prvi prilog pokušaja rekonstrukcije povijesti starih hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna od kraja 14. stoljeća do oko 1566. Njegova glavna tema je kritički osvrt na recentni strojopis anonimnog autora, koji se nalazi u fondu obitelji Tompa u Hrvatskom državnom arhivu. Strojopis koji ima četiri strane i napisan je na hrvatskom jeziku, vjerojatno je nastao u prvoj polovici 20. stoljeća. U njemu je prikaz izvora roda te se nabrajaju sve grane obitelji koje su živjele do 20. stoljeća u Hrvatskoj. Pored toga autor je dodao i druge loze za koje je mislio da su iz istoga roda, ali to nije bilo moguće dokazati. To je u današnje vrijeme izumrla loza Tompa de Monyoro i njena grana Tompa de Erdewd, koja po autorovoj tvrdnji više ne živi pod tim imenom. Analizom tvrdnji iz strojopisa moguće je zaključiti da je anonimni autor korektno naveo sve osobe iz plemićkih obitelji Tompa koje se spominju u izvorima, ali ih je sve povezao u blisku obiteljsku vezu, bez argumentiranih dokaza ili upućivanja na izvore. Neke njegove tvrdnje su logične i mogu se potvrditi, ali mnoge su malo vjerojatne te ih na temelju do sada pregledanih primarnih i sekundarnih izvora, nije bilo moguće dokazati.

Ključne riječi: *Tompa de Horzowa/Horsova, Tompa de Palychna/Palicsna, povijest hrvatske plemićke obitelji Tompa, hrvatsko plemstvo, Hrvatski državni arhiv, fond obitelji Tompa, kasni srednji vijek, rani novi vijek*

Uvod

U Hrvatskom državnom arhivu (dalje: HDA) nalazi se fond obitelji Tompa koji ima signaturu HR-HDA-775. Obuhvaća razdoblje između 1531. i 1801. godine. Gradivo fonda čine pravno-imovinski spisi (kupoprodajni ugovori, darovnice, imovinski sporovi, oporuke) te nacrti rodoslovlja obitelji Tompa. Dokumenti u fondu napisani su na latinskom, hrvatskom i njemačkom jeziku. Posebnu pažnju privlači recentni strojopis pod jednostavnim naslovom *Tompa*. Anonimni autor (povjesničar ili arhivist?) na hrvatskom je jeziku napisao na četiri lista kratku povijest plemićke obitelji Tompa. Točan datum nastanka strojopisa nije poznat, vjerojatno potječe iz prve

polovice 20. stoljeća. Ovaj je članak nastao sa željom da se neke tvrdnje iz strojopisa rasvijetle na temelju novih znanstvenih istraživanja u Hrvatskoj i šire iz područja historiografije i topografskih analiza od kojih je potrebno istaknuti studije Ranka Pavleša. Neke tvrdnje anonimnog autora strojopisa uvjetno su ispravne, neke su malo vjerojatne i za sada ih još nije moguće dokazati, a neke moramo odbaciti kao nedokazive. Zbog lakše preglednosti citirat ćemo nekoliko najvažnijih tvrdnji iz strojopisa, koje smo analizirali pomoću primarnih neobjavljenih izvora, primarnih objavljenih izvora te brojnih sekundarnih izvora odnosno literature.

U recentnom strojopisu koji se čuva u fondu obitelji Tompa u HDA spominje se izraz *obitelj* Tompa, ali bi možda bolje bilo rabiti termin *rodbina*, koji označava više osoba iz različitih obitelji povezanih krvnim srodstvom i bračnim vezama. Iako autor strojopisa skoro sve spomenute osobe povezuje u blisku obiteljsku vezu, to je za mnoge od njih nedokazano i za neke njegove tvrdnje posve nemoguće.

U Hrvatskoj se spominje više plemićkih obitelji Tompa, koje možda i imaju zajedničko porijeklo, ali to za sada nije moguće dokazati. Tompe de Horzowa se spominju u Križevačkoj županiji krajem 14. stoljeća i po mišljenju mađarskog povjesničara T. Pálósfalvija bili su u srodstvu s Janom Vitovcem ili grofovima Celjskim. U izvorima nalazimo i druge dvije obitelji Tompa, Tompa de Palychna i Tompa de Kutnan (Kutina). Potonja se poslije zvala Tompić od Zečana.

U razdoblju od 14. do 17. stoljeća članovi obitelji aktivno su sudjelovali u javnom odnosno političkom životu Kraljevine Slavonije. Bili su sudionici važnijih događanja koja su potresala tadašnje hrvatsko, ali i šire područje. U 14. stoljeću su kao familijari kralja Sigismunda Luksemburškog sudjelovali u bici kod Nikopolja 1396. U 15. stoljeću borili su se protiv Sigismundovog suparnika Ladislava Napuljskog i protiv bosanskih vladara. U 16. stoljeću u početku su bili pristalice Zapoljine stranke, ali su se na kraju pridružili Ferdinandu I. Tompe su se borili i u bici za Siget 1566. gdje je jedan pripadnik obitelji izgubio život, a drugi pao kao zarobljenik u ruke Osmanlija. Posredno možemo zaključiti da su neko vrijeme bili simpatizeri protestantizma, jer su neki članovi obitelji bili familijari Ungnada te Nikole i Jurja Zrinskog, a za vjernost su bili nagrađeni imanjima. Mnogi od njih kasnije su bili krajiški kapetani, posebno u 16. i 17. stoljeću.

No, Tompe nisu bili samo vojnički časnici. Već najstariji dokumenti iz 14. st. spominju Tompe kao plemićke suce (*iudex nobilium*), kao osobe s visokom naobrazbom (*literatus, magister*), a kasnije nalazimo i notara, kraljevog ubirača poreza (*dicator Regni Sclauoniae*), dvorjanika (*aulicus*), poslanika (*nuncius*), dožupana (*vicecomes*), vrhovnog tridesetničara ili carinika „harmičara“ (*supremus tricesimastor*) itd. Iako su članovi obitelji Tompa pripadali starom, uglednom, a i školovanom hrvatskom plemstvu, nikada im nije uspjelo uzdići se u visoko plemstvo zbog relativno skromnog broja posjeda, koji nikada nisu prelazili 50 selišta. Nisu bili materijalno sposobni sagraditi svoju utvrdu, što je u srednjem i novom vijeku bilo od vitalne važnosti. Zato su živjeli u manjim seoskim plemićkim dvorcima (*curia*). Na prijelazu iz kasnog srednjeg vijeka u novi vijek ipak su bili dio elite sitnog i srednjeg slavonskog plemstva, tzv. „*egregius* skupine“. Među pripadnicima obitelji Tompa bila su također i dva crkvena prelata kanonik i biskup, koji je po nekim izvorima pripadao lozi de Monyoro.

Od sredine 17. st. Tompe se više ne spominju kao aktivni i viđeni dužnosnici, nego žive više-manje miran život na svojim seoskim posjedima i kurijama koje su ba-

štinili od svojih predaka, a mnogi među njima još služe kao časnici u vojsci ili su pravnici odnosno suci.

Nažalost nemamo podataka (osim jednog jedinog) s kim su se ženili/udavali u 15. stoljeću. Više podataka imamo tek od sredine 16. stoljeća. Pri analizi osobnih imena koja se spominju u izvorima, pojavljuju se najčešća osobna imena poput Toma, Juraj, Ivan, Mihajlo, Stjepan, Franjo, Nikola. Imena Stjepan, Juraj, Franjo i Ivan pojavljuju se u više generacija sve do 19. stoljeća. Polovicom 19. stoljeća ime Ivan se mijenja u Janko. Pored tih imena pojavljuju se i rjeđa osobna imena poput Melkior, Menhard i Balthasar. U načinu zapisivanja imena i toponima možda nema prave dosljednosti. Uglavnom smo ih prevodili u današnji hrvatski jezik (s dodatkom izvornog zapisa). Za neke toponime koji danas ne postoje zadržali smo originalni zapis. Prevoditi 'Stephanusa' u 'Stjepana' može imati smisla, ali moguće je da je riječ bila i o Štefanu. Dilema se potvrdila kad se u jednom pismu iz sredine 17. stoljeća nalazi da Stjepan piše svoje ime kao Istvan.

Svakako moramo još jednom naglasiti da je svaki daljnji korak pri istraživanju povijesti obitelji mijenjao neke već donesene zaključke i otvarao nove upite na koje još nije bilo moguće odgovoriti. Tako predviđamo da će daljnja istraživanja, koja mogu potrajati dulje vrijeme, u mnogočemu promijeniti dosadašnje nalaze, a na neka pitanja vjerojatno nećemo naći odgovore. Zato moramo posebno naglasiti da smo utvrdili kako mnogo puta sekundarni izvori odnosno literatura pogrešno navode neke podatke. Mnogo puta su to samo lapsusi, jer ih je autor u obilju podataka pobrkao, zbog čega će biti potrebno provjeriti i sve primarne izvore, što naravno produljuje istraživanje.

Na kraju dodajmo i par riječi o kriterijima koje smo primijenili kada smo koristili međumrežne/internetske izvore. Iako njihova uporaba kao izvora s pravom budi skepsu kod znanstvenika, osobito kada nisu digitalni arhiv neke povijesne institucije ili digitalni portal znanstvenog časopisa, mnogi među njima nude i relevantne informacije. Potrebno je samo provjeriti vjerodostojnost izvora uvidom u URL adresu. Međumrežne stranice neke općine ili grada sa svojim dokumentima (prostorni plan, povijest općine i dr.) uzeli smo kao relevantne izvore. Prostorni planovi općina nude ogroman broj informacija koje nije moguće naći u literaturi. To posebno vrijedi za pregled svih lokalnih povijesnih spomenika koje općina namjerava zaštititi kao kulturnu baštinu, makar i samo na papiru. Među njima možemo otkriti i plemićke kurije koje nije moguće naći u literaturi, kao i mnoge grobnice poznatijih lokalnih (plemićkih) obitelji. Korisne informacije i polazišna točka za daljnja istraživanja bile su i informacije što ih nude turističke organizacije. S najviše opreza trebalo je pristupiti podacima međumrežnih stranica s rodoslovnim stablima, stoga smo iskoristili tek jednu takvu stranicu i samo za jedan primjer.

Analiza recentnog strojopisa u fondu obitelji Tompa u HDA

I. Već na samom početku (str. 1) autor tvrdi da je prezime Tompa¹ slavenskog porijekla i navodi kao izvor slovenskog jezikoslovca Franca Miklošiča:

---

¹ U dokumentima nalazimo različito zapisane verzije kao Thompa, Thumb, Thomp, Twmpa, Tumpa i Tompa.

„Prastara ova obitelj slavenskog je porijekla, što i samo staroslavensko ime dokazuje /vidi Miklošich: *Etimologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen* pag. 358 i 324/.

Izvor smo provjerili i otkrili da Miklošič² piše o etimologiji staroslavenskog pridjeva *tompa* (tup, glup), a ne o etimologiji osobnog imena, što je u našem primjeru bitno. Slovenska etimologinja dr. Alenka Šivic-Dular kaže, da mađarski pridjev *tompa*, posuđen još iz kasnopraslavenskog pridjeva *topъ, možda predstavlja tvorbeno i semantičko polazište za nadimke, koji se djetetu ne daju pri rođenju, nego tek kasnije kao dodatno ime po nekoj karakterističnoj osobini.³ Istina, iz nadimaka su se s vremenom mogla razviti i prezimena (tj. naslijeđena, obiteljska imena), ali je takav izvor prezimena plemićke obitelji neobičan. Iz *arealnih*⁴ razloga je posve moguće da se ovo prezime razvilo na osnovi mađarskog glasovnog oblika izvorno slavenskog pridjeva *topъ, preuzetog vjerojatno iz jezika sedmogradskih (erdeljskih) Slavena. Pored toga, Šivic-Dularova ukazuje i na mogućnost hrvatskog (kajkavskog) razvoja slavenskog *topъ kod prezimena tipa Tomp- (Tomp-a, Tomp-ak, Tomp-ek, Tomp-ić, Tomp-aš, Tomp-os, Tomp-oš) i usporednih Tump-a, Tump-ač, Tump-ak, Tump-ić. Njeno razmišljanje podupire danas veliki broj tih izvedenih prezimena u Hrvatskoj, dok je u obliku Tompa rijetko. Za sva ta prezimena je teško tvrditi da potječu iz tri hrvatske grane plemićke obitelji Tompa, osim zagorskih Tompića, koji su skoro sigurno jedan od njezinih ogranaka.

István Boná također spominje da su Mađari i erdeljski Saksonci preuzeli zemljopisna imena u Transilvaniji od autohtonih Slavena.⁵ Međutim, taj postotak ne prelazi 10%. Najviše staroslavenskih toponima je oko rijeke Maros/Mureš, kao što su Dombó, Dombró, Gambuc itd. U tim imenima se jasno vidi da su Mađari zadržali nazalni samoglasnik, koji je kasnije kod svih Slavena nestao. Tako i najnovija mađarska povijesna znanost potvrđuje mišljenje dr. A. Šivic-Dular (2012) kao i dr. Lajosa Kissa (1967) o izvoru pridjeva *tompa*.⁶ Zbog samog značenja još uvijek ostaje problematična njegova veza s vjerojatno primarnim osobnim imenom Tompa, koje kasnije postaje prezime.⁷

Kao što smo vidjeli, etimologija kasnopraslavenskog pridjeva *tompa* je jasna, ali je ne možemo automatski primijeniti i na izvorno značenje plemićkog prezimena Tompa. Zato Šivic-Dularova kaže u zaključku da bi za objašnjenje izvornog značenja prezimena Tompa bila potrebna mnogo šira analiza više znanstvenih područja.⁸

² Miklošič, F. *Etimologische Wörterbuch der Slavischen Sprachen*. Wien : W. Braumüller, 1886. Str. 358.

³ Mađarski lingvisti kao npr. Lajos Kiss također smatraju da je pridjev *tompa* sa značenjem *tup* posuđen iz slavenskih jezika, kao i riječi *korong-krug*, *galamb-golub* itd. O medsebojnom jezikovnom vplivanju Slovanov in Mađžarov. *Jezik in slovstvo* (Ljubljana). 6(1967), str. 169.

⁴ Arealna lingvistika (također i geolingvistika ili lingvistička geografija) je grana dijalektologije, koja proučava teritorijalnu rasprostranjenost dijalekata.

⁵ *History of Transylvania*. Budapest : Institute of History of the Hungarian Academy of Sciences, 1994. Str. 152.

⁶ Moramo još jednom skrenuti pažnju na činjenicu da očigledno ni Boná ni Makkai ne povezuju pridjev *tompa* s obiteljskim imenom Tompa, jer ih smatraju potomcima jednog od prvih rodova još iz vremena osvajanja.

⁷ Iako nam danas to može izgledati neobično, plemićka su prezimena često nastajala i iz pogrdnih nadimaka kao što su Nozdronje, Varikaše, Zloradisi, tako da nije isključeno da i prezime Tompa ne proizlazi iz pridjeva *tup*.

⁸ E-mail naveden na kraju članka pod *Izvori i literatura*.

II. Druga je tvrdnja iz strojopisa (str. 1), da su Tompe bili vlaški knezovi, koji su se u 12. stoljeću preselili iz Vlaške u Transilvaniju/Erdelj:

„ ... koja se je početkom XII. stoljeća, kao vlaški knezovi, doselila u Sedmogradsku ...“

Autor strojopisa navodi kao izvor E. Lukiniča (Lukinicha).⁹ Izvor smo provjerali i pročitali da autor zaista govori o vlaškim „knezovima“¹⁰ slavenskog podrijetla: „*Walachen Knesen die slawische Ursprunges*“ (str. 969) i navodi obitelji Tompa, Szepmezö, Vitez, Buda v. Galac, Csulai, Möre, Csornai, Török itd. Sve te obitelji su bile mađarizirane i bez iznimke potječu od vlaških knezova: „*Diese Politik hat dem Körper der ungarischen Nation die Familien ... Tompa, Vitez, Buda ... etc, zugeführt, alle ohne Ausnahme von walachischen Knesen stammend*“ (str. 979). Knjiga je publicirana 1914. i tvrdnje koje su u njoj napisane podudaraju se s najnovijim istraživanjima rumunjskih povjesničara medievalista, kao npr. dr. Cosmina Popa-Gorjanu sa Sveučilišta u Alba-Iulii. On spominje izvjesnog Tompu de Zeepmezev kao vlaškog doseljenika u Transilvaniju.¹¹ Potrebno je naglasiti, da je taj Tompa od Zeepmezeva¹² osobno ime, a ne prezime te da se članak dr. Popa-Gorjanu odnosi na 15. stoljeće, znači na vrijeme kada su Tompe bili u Hrvatskoj već više od pola stoljeća.¹³

Erdeljski Rumunji, vlaški „knezovi“, služili su u vojsci ugarskih kraljeva, koji su im podijelili poluplemićki status. Oni naseljavaju planinske predjele Transilvanije sredinom 13. stoljeća i tek dva stoljeća kasnije im erdeljski vojvoda Janko Hunjadi podjeljuje puni plemićki status.¹⁴ Sredinom 15. stoljeća obitelj Tompa je u Hrvatskoj već razgranata plemićka obitelj s brojnim posjedima u Križevačkoj županiji. U mađarskim izvorima točno se nabrajaju imena članova erdeljske aristokracije, čiji korijeni potječu od vlaških „knezova“, kao što su Nádasdi Ungor, Csulai, Csornai, Pestényi, Demsusi Muzsina i dr., ali među njima se ne spominju Tompe.

Mađarski izvori, međutim, spominju obitelj Tompa kao pripadnike srednjeg sloja srednjovjekovnog mađarskog plemstva iz Erdelja, koje potječe od jednog ple-

⁹ *Ungarische Rundschau für Historische und Soziale Wissenschaften*. Knj. 3. Lukinich, E. Die Rumänen unter den Hunyadi. München : Duncker und Humboldt, 1914. Str. 964-970.

¹⁰ „Knezovi“ su bili izvorno vlaške seoske vode, koji su služili u bizantskoj vojsci te su na temelju tamo stečenih iskustava organizirali pastirska naselja „*katune*“ u šire administrativne jedinice *kenézsé*, kojima su upravljali. S vremenom su postali zatvorena grupa profesionalnih vojnika i tvorili su predfeudalnu elitu (*History of Transylvania*. Vol. 1. Laszlo Makkai : From the Hungarian conquest to the Mongol Invasion / The „Land of Romanians“. URL: <http://mek.niif.hu/03400/0340/html/73.html> (6. svibnja 2012). Međutim, u tiskanom izdanju *History of Transylvania* iz 1994. Makkai piše da su vlaški knezi (*kenézes*) kao seoski voditelji poznati u Transilvaniji tek od 14. stoljeća (str. 196) i navodi kao referencu Silvia Dragomira: *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în evul mediu*. Bucharest, 1959. Str. 117.

¹¹ Popa-Gorjanu, C. Privilegiul nobililor Români din Lugoș din anul 1444 și formarea nobilimii Românești în Banat/The Charter of the Romanian Nobles of Lugoș from 1444 and the formation of the Romanian nobility in Banat. *Annales Universitatis Apulensis* (Alba Iulia). Series Historica, 6(2002).

¹² Obratimo pažnju na Lukiničev zapis oblika Zeepmezew kao Szepmezö.

¹³ Anonimni autor strojopisa u HDA navodi da su Tompe jedna od najstarijih obitelji Zagreba „jer ju historik Krčelić u svom djelu *Historia eccl. Zagrabienensis* pag. 207 i 93 zove jednom od najstarijih uopće, pošto se već 1264. u Zagrebu spominje plemić Toma Thompa“.

¹⁴ *History of Transylvania*. Vol 1(2001). Laszlo Makkai, From the Hungarian conquest to the Mongol Invasion/ Barons and Other Nobles. URL: <http://mek.niif.hu/03400/03407/html/78.html> (6. svibnja 2012).

mićkog roda još iz perioda osvajanja, a naselio se oko rijeke Szamos (rum. Someș).¹⁵ To je bio rod *Mikola* (*Mykola*), nazvan po prvom poznatom pretku,¹⁶ koji se podijelio na dvije grane: iz prve su potekle obitelji Erdélyi, Tompa (*Szentmihalythelki*), Bikali Vitéz, Farnasi, Veres i Valkai, a iz druge obitelji Mikola, Kemény, Radó, Gyerő i Kabos.¹⁷

Da bi ustanovili zašto autora strojopisa toliko zaokuplja Erdelj kao prapostojbina hrvatskih Tompa koji po njemu tamo imaju bliske rođake još u 16. stoljeću, moramo napraviti malo odstupanje i spomenuti i druge plemićke obitelji Tompa diljem bivše Ugarske.

Povijesna vojvodina Transilvanija (mađ. Erdely, rum. Ardeal, hrv. Erdelj, a također i Sedmogradska, kao i slovenski Sedmograško, po prijevodu iz njem. *Siebenbürgen*), vjerojatna je pradomovina više plemićkih obitelji Tompa: u izvorima se spominju *Tompa de Kisborosnyo*,¹⁸ *Tompa de Tompahaza*, *Tompa de Szentmihalythelki*, *Tompa de Tapolca* (*Tompa de Thapolcza*) i *Tompa de Monyoros*. Moguće je da ove obitelji nose nazive po svojim prvim posjedima u različitim krajevima Erdelja,¹⁹ a posve sigurno to možemo tvrditi samo za prve tri, *Tompa de Kisborosnyo*, *Tompa de Tompahaza*²⁰ i *Tompa de Szentmihalythelki*. *Tompe de Tapolca* (*Thapolcza*), koji se spominju u današnjoj Slovačkoj doselili su iz Zadunavlja.²¹ Iz Gornje Ugarske (današnje Slovačke) su i *Tompa de Monyoros*,²² o kojima ćemo još dosta govoriti. Iz toga možemo zaključiti da je Erdelj zaista moguća pradomovina više plemićkih obitelji Tompa, koje se poslije mongolskih upada šire po cijelom Ugarskom

¹⁵ Isti. From the Hungarian conquest to the Mongol Invasion/Romanian Voivodes and Cnezes, Nobles and Villeins. URL: <http://mek.niif.hu/03400/03407/html/81.html> (6. svibnja 2012). U starijem izdanju iz 1994. Makkai je zapisao da su se članovi klana/plemena Kalocsa naselili zajedno s pripadnicima klana Mikola u pokrajini Kolozs i Torda. *History of Transylvania*. Budapest: Institute of the Hungarian Academy of Sciences, 1994. Str. 201.

¹⁶ *History of Transylvania*. Budapest: Institute of the Hungarian Academy of Sciences, 1994. Str. 201.

¹⁷ Isto. *History of Transylvania*. Laszlo Makkai: From the Hungarian conquest to the Mongol Invasion/Barons and Other Nobles. URL: <http://mek.niif.hu/03400/03407/html/78.html> (6. svibnja 2012). Digitalna verzija *History of Transylvania* iz 2001. se unekoliko razlikuje od verzije iz 1994. gdje se ne spominju različite grane roda Mikola osobe.

¹⁸ Međumrežne stranice rumunjskog mjesta Kisborosnyo spominju da je u tim predjelima najveće posjede imala obitelj Tompa. URL: <http://nagyborosnyo.ro/en/falvak/kisborosnyo.html> (19. studenoga 2011).

¹⁹ *Tampahaza* (mađ. Tompahaza, njem. Thomaskirch, Neudorf) je današnji rumunjski Radești u pokrajini Arad. *Monyoro* ili Manerau je također u pokrajini Arad, ali je postojao i kaštel Monyoros u Slovačkoj i Tompa de Monyoros su tamo i zabilježeni u 15. st. *Kisborosnyo* je današnji rumunjski Boroșneu-Mic u pokrajini Covasna.

²⁰ Nagy, I, Friebeisz, I. *Magyarország családai: Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*. Vol. 11-12. Pest 1865. URL:

<http://books.google.si/books?id=CfkUAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (19. kolovoza 2012), str. 244. U knjizi piše da je obitelj Tompa de Tompahaza izumrla (*kihalt család*).

²¹ Federmayer, F. *Rody stareho Prešporka: Genealogický rozbor obyvatel'stva a topografía mesta podľa súpisu z roku 1624*. Bratislava, 2003. Str. 95. Zadunajska, Transdanubia ili Zadunavlje (Podunavlje) označava područje između Dunava kao granice na sjeveru i istoku, Drave i Mure na jugu te Alpa odnosno Austrije na zapadu. Tako bi mogli s velikom vjerojatnošću ubicirati Tapolcu kod Blatnog jezera kao prve posjede po kojima je ta obitelj Tompa dobila svoj naziv.

²² Još 1392. spominje se neki Joannes Thompa i ostali „*Nobiles de Kromlow*“ u listini kraljice Marije (Wagner, C. *Analecta Scepusi Sacri et Profani*. Dio I. 1774, str. 137-138). Iz Gornje Ugarske je i Ladislav Tompa († 1802), koji je bio teolog, sveučilišni profesor i rektor Stephaneuma u Trnavi. Wurzbach piše da je bio iz plemićke obitelji i spominje da postoji još i slavonska obitelj Tompa de Horzowa, koju ne povezuje s Ladislavom Tompa. Wurzbach, C. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 1882. Str. 167.

Kraljevstvu. Nikako to ne možemo tvrditi i za križevačke Tompe, jer za to jednostavno nemamo dokaza.

Zato je potrebno još jednom naglasiti, da nismo našli nijedan neposredan dokaz, koji bi potvrđivao tvrdnju autora spomenutog strojopisa, da su se hrvatske Tompe doselile iz Erdelja. Autorov zaključak utemeljen je samo na posrednim dokazima koji govore općenito o erdeljskim Tompama.

Najnovija studija o srednjovjekovnom križevačkom plemstvu doktorska je disertacija mađarskog povjesničara Támasa Pálosfalvija.²³ On piše da je izvor obitelji Tompa de Horzowa nemoguće utvrditi sa sigurnošću, ali ipak misli da su povezani s križevačkom utvrdom te da su bili pod patronatom grofova Celjskih. Kasnije su, kao i obitelji Pataki, Fodrovci, Kopinci i Gudovci, bili familijari Jana Vitovca.²⁴

Prvi poznati član obitelji bio je Ivan, Andrijin sin, koji se spominje između 1396. i 1405. kao plemićki sudac, *iudex nobilium* odnosno *szolgabíró*. Poslije nalazimo Ivanovog unuka Jakova, kako s Janom Vitovcem i braćom Megyericsei 1454. moli od kralja posjede Čazmanskog kaptola.²⁵

III. Treća je tvrdnja (str. 1) da je druga grana obitelji Tompa pošla u primorske krajeve i Bosnu:

„ ... dočim je druga grana pošla u primorske krajeve i Bosnu. Od potonje grane potiče onaj Tumpa filius Drasci, vicecomes Senja, koji je podigao crkvu sv. Marije u Senju i 12 jula 1339 darovao 2 kuće za njezino izdržavanje. /Vidi Smičiklas: Codex diplomaticom. X, pag. 474/. Darovnica u arhivu trsatskog samostana u izvoru/... „ i nešto dalje:

„ ... dočim je loza „od Kutine“, koja je dobila 1408 imanje Zechan /Zečevo/ promijenila ime u Tompyts /Tompic/ i zagospodovala Vranogračom te nosila ime Tompyts od Vranograča i Zečeva. /Lopašić: Bihać i bihaćka krajina str. 272/.“

Autor tu navodi kao izvor Smičiklasov *Codex diplomaticus*. Međutim, kod Smičiklasa piše da je taj Tumpa bio iz plemena Vuković iz Gacke: „Tumpa filius Draschi de genere Uilcoiug de Geccha“.²⁶ Kako je moguće da primorska grana plemićke obitelji Tompa proizlazi iz plemena Vuković, autor strojopisa nije razložio. Zato bi tu njegovu tvrdnju trebalo odbaciti kao nedokazanu.

Istina je također, da u novijoj literaturi nalazimo nekog utjecajnog senjskog kapetana Ivana Tumpića u 1524.²⁷ Je li taj senjski kapetan potomak vicecomesa Tumpe iz 14. stoljeća, to još nismo istražili. Danas je prezime Tumpić najviše rasprostranjeno na Jadranu, s visokom koncentracijom u Kvarneru i Istri.

²³ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies, 2012.

²⁴ Isto. Str. 274.

²⁵ Isto. Str. 243.

²⁶ *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*. Urednik Tadija Smičiklas. Knj. 10. Zagreb, 1912, Str. 474. URL: http://T_smiciklas_Codex_Diplomaticus_sv10.pdf (2. siječnja 2012).

²⁷ Jurković, I. „Veliki i osobit razbojnik“ u službi pape - Petar Kružić. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 25(2007), str. 171.

O grani „iz Bosne“ nema dvojbe. Pronašli smo staru listinu iz 1408. u HAZU²⁸ u kojoj se spominje Tomo Tompa, sin Tumpe, plemića iz Kutinja, kao mladi dvorski familijar, „*aulae nostrae iuvenis familiaris*“, koji se u svijetu mladosti borio sa svojim kraljem Sigismundom Luksemburškim i kršćanskom koalicijom protiv Osmanlija u bici kod Nikopolja 1396. Je li se mladi Tomo Tompa spasio iz poražene vojske bijegom na brod kao i njegov kralj, to u listini ne piše. Ali zato piše, da su se mladi Tomo i njegova braća poslije borili protiv Bosanaca²⁹ i Turaka. Godine 1405. Tomo je uspješno branio tvrde Ripač i Sokol, za što mu je kralj Sigismund poklonio imanje Sičan (Zečan ili Zečevo) u Zagvozdu kod Drežnika na Korani. Pored njega su u listini navedena i njegova braća Petar, Raka (Rakh) i Grgur.

Autor strojopisa piše da su kasnije dobili i Vranograč. Zato su imali naziv Tompić od Zečeva i Vranograča. To čitamo i kod Lopašića koji piše da je imanje Sičan izlučeno po darovnici Tomi Tompa i braći od grada Sokola i da je bilo „potčinjeno sudbenosti stola Zagrebačkoga i plemića kraljevine Slavonije (posavske Hrvatske).“³⁰ S obzirom da smo darovnicu Tomi, sinu plemića od Kutnana dobili u HAZU, jasno je da ju je Lopašić poznao, jer to točno u njoj i piše.

Autor spomenutog strojopisa piše također, da je grana iz Zečana i Vranograča izumrla 1547. Godine 1527. se još spominje plemić Bernardo Tumpić (nekada zapisan i kao Tompić) Zečevski i Vranograč, kao supotpisnik listine kojom su hrvatski plemići na Cetinskom saboru odlučili pristupiti Ferdinandu Habsburškom, drugačije od slavonskih plemića koji su bili u većini za Ivana Zapolju, a među njima i „Križevačka grana“ obitelji Tompa de Horzowa.

Međutim, kod Lopašića nalazimo podatak da su Tumpići umakli pred Osmanlijama u Zagorje,³¹ što znači da nisu izumrli: „Tumpići od Zečeva preseliše se u hrvatsko Zagorje, gdje su još i danas. Oni su po svoj prilici potomci Tome Tumpića, bratića starješina B(e)rnarda i Ivana.“³² To znači da je izumrla „glavna“ grana i zato je tvrdnja autora strojopisa djelomično ispravna.

Povijesna pripovijest *Za kralja, za dom*,³³ također spominje nekog pravника Berta Tompića, sina zagorskog plemića. Taj Berto Tompić iz 18. stoljeća je sigurno sudac („szudec“) Adalbertus Tumpa iz 1795. Listina koja spominje suca Adalberta Tumpu nalazi se u fondu obitelji Tompa u HDA. Kako je taj Tumpa postao Tompić? Vjerojatno je ispravan razlog koji navodi i dr. Alenka Šivic-Dular. Treba uzeti u obzir i odluku zapisivača da prezime prilagodi po svome, a moguć je također i utjecaj ilirskog duha 19. stoljeća.

Za nas je, međutim, važno da je list koji spominje suca Adalberta Tumpu (Tompića) iz 1795. dio fonda obitelji Tompa u HDA, što ukazuje na njihovo zajedničko podrijetlo.

²⁸ AHAZU, Zbirka latinskih listina. D-VIIb-70. Prijepis originalne listine je izradio i izdao Zagrebački kaptol u Gariću 22. kolovoza 1408. „*prve srijede prije blagdana svetog Bartola apostola, godine Gospodnje 1408*“.

²⁹ Zbog vjerodostojnosti podatka moramo napomenuti da Radoslav Lopašić uvijek piše Bošnjaci namjesto Bosanci. *Bihać i bihaćka krajina*, Zagreb : Matica hrvatska, 1890. Str. 272.

³⁰ Lopašić, R. *Bihać i bihaćka krajina*. Zagreb : Matica hrvatska, 1890. Str. 272.

³¹ Isto. Str. 259.

³² Isto.

³³ Tomić, J. E. *Za kralja, za dom: historijska pripovijest iz XVIII. Vieka. (Žrtve zablude)*. 2. dio. Zagreb : Naklada Matice Hrvatske, 1895. Str. 75.

Važno je još naglasiti da u Zaboku postoji grobnica na kojoj piše Obitelj Tompić Zečanska,³⁴ što dokazuje točnost Lopašićeve tvrdnje. Postoji i njihova stara obiteljska kurija u Grdencima, a u samom selu još uvijek žive njezini potomci. Oba su objekta danas pod lokalnom spomeničkom zaštitom i zapisani su u prostornom planu Krapinsko-zagorske županije iz 2002. i u prostornom planu uređenja grada Zaboka iz 2009.³⁵

Zašto autor strojopisa naziva te Tompe „grana iz Bosne“? Imanje Zečan kod Dreznika na rijeci Korani je u Hrvatskoj, u općini Rakovica i Karlovačkoj županiji. Iako su kasnije dobili i imanje Vranograč (danas također Vranograč), koje je u Bosni i Hercegovini u općini Velika Kladuša, nema dokaza da bi tamo i obitalavali. Autor strojopisa zaključuje da je grana „od Kutine“ promijenila ime u Tompić (Tompyts) od Vranograča i Zečeva (ili Zečana). To je točno, ukoliko znamo da je otac Tome Tompe bio neki plemić „Tumpa de Kutnan“, tj. od Kutine. Taj podatak navodi i Lopašić, koji još piše da ta grana „ima sada pridjevak od 'Hrsove', mjesta kraj Crikvene u Križevačko-bjelovarskoj županiji, gdje su Tompe imali još koncem 16. stoljeća svoje dobro. Druga grana porodice Tompa pisala se 'de Palična', također po mjestu u rečenoj županiji.“³⁶ Kao što vidimo, niti Lopašić ne navodi izvor kojim bi se dokazala ta njegova tvrdnja.

Lopašićeva tvrdnja je suprotna tvrdnji autora strojopisa, dapače, Lopašić očigledno ne povezuje Tompe s Tumpićima od Zečana i Vranograča, koji bježe u Zagorje i o kojima sam piše na stranicama 255 i 259. Detaljnija analiza tih Lopašićevih tvrdnji dovodi do zanimljivog zaključka: Lopašić, naime, povezuje Tomu Tompa s imanjem Sičan (str. 272), a Tumpiće s imanjem Zečevo (str. 255, 259), što je u biti isto. U prijepisu darovnice iz 1408. koja se nalazi u HAZU,³⁷ piše Sičan, zato Lopašić, koji je očigledno poznaje, zapisuje kao Sičan. Autor strojopisa pak piše Zečan i to prevodi kao Zečevo.

Radoslav Lopašić bio je svojevremeno vjerojatno najbolji poznavatelj obitelji Tompa. U biografiji Radoslava Lopašića moguće je naći podatak, da je bio postavljen na mjesto kotarskog suca u Severinu na Kupi 1866.³⁸ Prije Lopašića tu je dužnost obnašao njegov dobar prijatelj dr. Josip Vranyczany Dobrinović.³⁹ Prerano umrli Josip bio je, naime, sin Ambroža st. Vranyczanyja i Julije rođ. Tompa od Horšove (Horzowe).⁴⁰ Lopašić, međutim, nije poznavao Tompe od Horzowe samo preko prijateljstva s Vranyczanyjima, nego i preko još jedne rodbinske veze s obitelji Vraniczany Dobrinović. Jedna kći Julijane rođ. Tompa od Horzowe i Ambroža

³⁴ Autorica članka je uspostavila vezu s obitelji Tompić iz Grdenaca i saznala da su u Zagorju postojale dvije grane Tompića. Jedna je s imanja Grdenci Gornji (Lacko pl. Tompić Zečanski u 20. st.), a druga je grana iz Zlatara i pisala se Tumpić. Ta grana započinje s Jurjem pl. Tumpićem i Barbarom pl. Jambrečić.

³⁵ Odluka o donošenju prostornog plana grada Zaboka. URL:

http://www.zabok.hr/documents/PPUGZ09/Odluka_o_donosenju_PPUGZ_09.pdf

³⁶ Lopašić, R. *Bihac i bihačka krajina*. Zagreb: Matica hrvatska, 1890. Str. 272, primjedba 1.

³⁷ AHAZU, Zbirka hrvatskih listina. D-VIIb-70.

³⁸ Lopašić, R. *Gradovi oko Kupe i Korane*. Uredio Emilij Laszowski. Zagreb: Matica hrvatska, 1895. Str. XI.

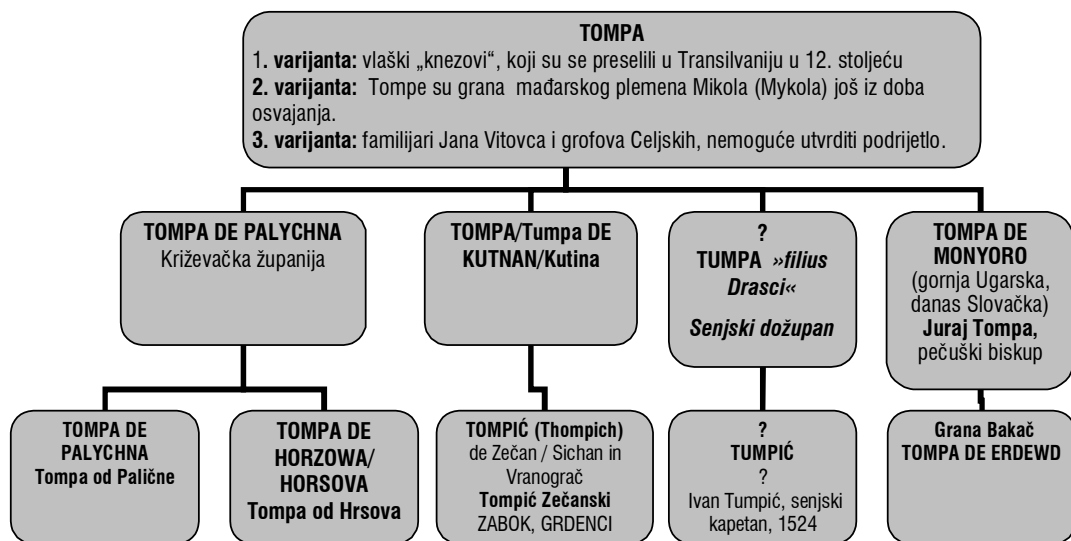
³⁹ Na jednom međumrežno objavljenom dokumentu Gradskog muzeja Karlovca, gdje se bilježe kupnje i ostale djelatnosti muzeja za 2009, piše da je muzej otkupio fotografije Anete, rođ. grofice degli Alberti (+1902), udovice Radoslava Lopašića i Catine, rođ. degli Alberti, udovice narodnog zastupnika i hrvatskog književnika Josipa pl. Vraniczany Dobrinovića.

URL: http://www.mdc.hr/UserFiles/Image/izdavastvo/izvjesca_hr/2009/MG%20Karlovca.pdf.

⁴⁰ Zanimljivo je da je ta Julijana, koja se u 19. stoljeću potpisuje kao rođ. Tompa Horšovska bila prapra-praunuka Petra Tompe od Paližne.

Vranyczanya bila je Ivana, udata za jednog Lopašićevog rodaka (polubrata). No, očito ni njemu nije uspjelo međusobno povezati različite obitelji Tompa u Hrvatskoj, što nas navodi na pomisao da pripadnici obitelji Tompa nisu ni tada znali iz koje grane proizlaze. Ili je moguće da su po nekom ključu članovi jedne obitelji rabili obje odrednice? S tim ćemo se pitanjem u ovom tekstu sretati više puta.

Što možemo zaključiti gledajući grb obitelji Tompić? Grb je bio objavljen u Bojničićevem *Der Adel von Kroatien und Slavonien* pod imenom Thompich (Tompić).⁴¹ Na njemu je lav uzdignut na stražnje šape, a prednjima drži žezlo/buzdovan (*Streitkolben*). Tu nema niti jednog sličnog detalja s dva grba obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna, koji su također objavljeni kod Bojničića. To je mnogo kasniji grb, kojeg je 1722. upotrebljavao Stjepan Tompić (Stefan Thompich), plemićki podsudac Zagrebačke županije („vicejudex nobilium d. Agramer Comit“). Bojničić dalje navodi, da je nama već poznati Bernard Tompić dobio donaciju još od Vladislava II. Jagelovića i navodi ga kao poslanika na Cetinskom saboru s pridjevkom „de Zechan“. Ali, kao što smo saznali kod Lopašića (i kod autora strojopisa), Bernardova je grana izumrla već 1547, zato je taj Stjepan Tompić bio potomak Bernardovog bratića.

Dijagram 1. Pretpostavljena loza obitelji Tompa sukladno strojopisu iz fonda obitelji Tompa u HDA. Dodani su Tompići Zečanski, koji se zbog turske ugroze sele u Zagorje. Linije pokazuju njihov međusobni odnos, pa tako vidimo da se u drugom redu obitelj Tompa de Palychna grana na Tompa de Palychna i Tompa de Horzowa. Senjski dožupan Tumpa vjerojatno nema veze s Tompama, kao ni s obitelji Tompa de Erdewd.

⁴¹ Bojničić, I. *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch: in einer neu, vollständig geordneten und reichvermehrten Auflage: mit heraldischen un historisch-genealogischen Erläuterungen. Bd. 4 Abt. 13*, Bojničić, I. *Der Adel von Kroatien und Slavonien*. Nürnberg : Von Bauer und Raspe, 1899. Str. 189, Bd. IV., 13, taf. 137.

IV. U četvrtoj tvrdnji (str. 2), autor strojopisa navodi da je i hrvatski ban i vranski prior Ivan od Paližne iz grane Tompa de Palychna:

„Od loze „od Palychne“ potekao Ivan od Palychne,⁴² prior Vranski † 1391.“

Autor tu tvrdnju ne potkrepljuje niti jednim neposrednim izvorom. Pogledajmo što govore o podrijetlu bana i vranskog priora hrvatski povjesničari. Kažu da je sada moguće s lakoćom ubicirati tu Paližnu. To je današnji Palešnik⁴³ kod naselja Gornja Garešnica (srednjovjekovna Garignica), u Križevačkoj županiji. Na mapi Križevačke županije iz 15. stoljeća to je naselje označeno kao Palisna.⁴⁴

Međutim, drugi povjesničari upozoravaju i na mogućnost da ban Ivan od Paližne potječe iz Palične blizu Donje Komarnice, također u srednjovjekovnoj Križevačkoj županiji.⁴⁵ To je bio Zenth Peter Palychna (Palicsnaszentpéter) ili Polychna, danas Severin kod Nove Rače. Na mapi Križevačke županije iz 15. stoljeća to je naselje označeno kao Palisna.⁴⁶

S Garignicom je povezan i Mihajlo Tompa de Horzowa. Naime, kralj Matija Korvin ga je poslao 1482. da zauzme napušten posjed Garignica.⁴⁷ Zanimljivo je da pored Palešnika/Palisne nalazimo i naselje Beketinec. Ako je to isti Beketinec za koji je Mihajlo Tompa 1495. platio porez,⁴⁸ tada možemo smatrati da je svoj posao oko Garignice dobro obavio i da ga je kralj za to nagradio obližnjim malim posjedom s tri selišta. Poslije njegove smrti imanje preuzimaju njegov brat Ivan i Ivanov sin Franjo te 1517. plaćaju za njega porez.⁴⁹

Međutim, nailazimo i na drugi izvor koji nas ponovo vraća na posjed Szentpéter Palychna/Palisna, današnji Severin. U njemu se spominje Franjo Zenth Peter de Palychna, sin Katarine Budor s posjeda Bliznafew.⁵⁰ To imanje je dobio u zalog njegov ujak Andrija Budor iz Budrovca, koji je 1513. platio za njega i porez.⁵¹ Andrija Budor se 1523. spominje zajedno s Baltazarom Tompa de Horzowa u nekoj parnici protiv Ivana Ernušta zvanog Hampo.⁵² Baltazar je bio drugi sin Ivana Tompe de Horzowa. S obzirom da su Budori bili više od jednog stoljeća zemljišni susjedi obitelji Tompa, a imajući u vidu da i autor strojopisa postavlja prve migracije obitelji Tompa u te krajeve, skoro smo sigurni da je grana Tompa de Palychna dobila odrednicu po

⁴² Ban Ivan je u hrvatskoj historiografiji zapisan kao Paližna. Dva najčešća zapisa u izvorima za Tompe su Palychna (latinski) i Palicsna (mađarski).

⁴³ Budak, N. Ivan od Paližne, prior vranski, vitez Sv. Ivana. *Historijski zbornik* (Zagreb). 42, 1(1989), str. 70.

⁴⁴ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies, 2012. Str. 417.

⁴⁵ Klaić, V. *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća*. Knj. 4. Zagreb: Nakladni zavod MH, 1974. Str. 232.

⁴⁶ Pálosfalvi, T. Nav. dj. Str. 417.

⁴⁷ Isto. Str. 244.

⁴⁸ Adamček, J., Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest, 1976. Str. 13.

⁴⁹ Isto. Str. 129.

⁵⁰ Pavleš, R. Četiri posjeda u srednjovjekovnom Kalničkom kotaru. *Cris* (Križevci). VIII, 1(2006), str. 11. Također i Pálffy, G. Plemićka obitelj Budor iz Budrovca u razdoblju od 15. do 18. stoljeća / Feudal Nobility Budor from Budrovac in the period fifteenth to eighteenth century. *Podravina* (Samobor). 2, 3(2003), str. 10.

⁵¹ Adamček, J., Kampuš, I. Nav. dj. Str. 58.

⁵² Petrić, H. O nekim toponimima Ludbreške i Koprivničke Podravine krajem 15. i početkom 16. stoljeća. *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU* (Varaždin). 9(2008), str. 236.

imanju Zenth Peter Palychna/Palicsna (današnji Severin), a ne po imanju Palisna (danas Palešnik kod Garešnice).

Time nismo riješili odakle potječe ban Ivan od Paližne, ali smo mnogo bliže tvrdnji autora strojopisa da su Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna iz iste loze. Budući da se plemići de Horzowa⁵³, koji još nisu Tompa⁵⁴, pojavljuju prvi put krajem 14. stoljeća, možemo smatrati da su se nekako u to vrijeme i odcijepili od grane de Palychna. Za nas je također zanimljiv podatak da se nakon skoro dva stoljeća spominju u izvorima samo članovi obitelji Tompa de Horzowa.⁵⁵ U izvorima se uistinu nalaze podaci o imanju Palychna/Palicsna, ali se njihovi vlasnici ne spominju kao Tompa. Tek se u drugoj polovici 17. stoljeća pojavljuje Petar Tompa de Palychna/Palicsna, sin Stjepana Tompe i Katarine Radojčić Delišimunović, koji je u ime kraljeve Komore upravljao zaplijenjenim imanjima Zrinskih. Kako njegovog oca nalazimo u dokumentima s početka 17. stoljeća samo kao Stjepana Tompu, možemo smatrati da su Tompa de Palychna bili samo Tompa. To potvrđuje i Bojničićev prilog⁵⁶ u *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch*, gdje se obitelj Tompa de Palychna bilježi samo kao Tompa i tek se u opisu grba kaže da je pripadao Sigismundu Tompi de Palicsna. Sigismund je bio drugorođeni sin Petra Tompe de Palychna/Palicsna.

Za sada je moguće sa sigurnošću tvrditi jedino to, da je vranski prior i ban Ivan od Paližne potekao i uzdigao se do najvećih časti iz sitnog hrvatskog (slavonskog) plemstva, kojemu je pripadala i obitelj Tompa.

V. Jedna od najzanimljivijih hipoteza u strojopisu u HDA je tvrdnja anonimnog autora teksta, koji piše (str. 1) da se obitelj Tompa prvotno dijelila na tri loze i kao treću iznenađujuće navodi već spomenutu obitelj Tompa de Monyoro:

„Obitelj Tompa koja se je pisala Thompa, Thumb, Thomp i Tumpa, dijelila se je prvobitno na tri loze, onu od „Palychne /Palisnel“, onu „od Kutnan /Kutine!“ i onu „od Monyoro“. Prve dvije su obitavale već u 13. stoljeću u Križevačkoj županiji i razdijelila se kasnije loza „od Palichne“ na onu „od Horzowe“ i onu „od Palichne“, kojih kašteli su bili nedaleko jedan od drugoga, jedan kod Garešnice, drugi kod Sv. Ivana Žabna, dočim je loza „od Kutine“, koja je dobila 1408 imanje Zecchan ... Loza pak „od Monyoro“ ostala je u Ugarskoj te njezini potomci žive još danas u Budimpešti /sveuč. profesor dr. Franjo Tompa i sin mu Franjo!.“

⁵³ Treba dodati da Josip Buturac spominje da su se Tompe preselili u Hrsovo/Horzowo u Križevačkoj županiji iz Ruševa kod Dilja u općini Čaglin, ali se čini da to nije bilo tako. (Buturac, J. *Regesta za spomenike Požege*. Zagreb : Hrvatsko društvo Sv. Ćirila i Metoda, 1990. Str. 32).

⁵⁴ Pálósfalvi na rodoslovnom stablu Tompa de Horzowa piše da sinovi Matije de Horzowa imaju već oko 1450. prezime Tompa (koje nastaje iz nadimka). To su bili Jakob i Juraj Tompa. Kanonika Tomu Tompa, za kojeg nije utvrdio točnu rodbinsku vezu, također postavlja u tu obitelj. (*The Noble Elite in the County of Kőrös /Križevci/ 1400-1526*. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies. Str. 244, 414).

⁵⁵ Po Adamčeku i Kampušu (*Popis i obračun poreza*) Tompe više nisu imale imanja u Palychni (Palicsni) krajem 15. i u 16. stoljeću.

⁵⁶ Bojničić, I. *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch: in einer neu, vollständig geordneten und reichvermehrten Auflage: mit heraldischen un historisch-genealogischen Erläuterungen. Bd. 4 Abt. 13*. Bojničić, I., *Der Adel von Kroatien und Slavonien*. Nürnberg : Von Bauer und Raspe, 1899. Str. 191, taf. 35.

Ta tvrdnja također nije dokazana i ostaje kao predmet dalje i složenije istrage. Iako je autorica ovog članka tom pitanju posvetila dosta vremena, konačne zaključke nije moguće donijeti. Mnoge indicije, naime, pokazuju da su pripadnici jedne te iste obitelji rabili nazive i de Horzowa i de Palychna. Horzowa je zapisana bar u pet različitim oblicima, od Herzova, preko Horzova, Hursova, Horsova, Horšova, sve do Oršova u 19. stoljeću. Slično je i sa zapisom pridjevka de Palychna, od Polychna, preko Palichna do Palicsna i Paližna. Autor spomenutog anonimnog strojopisa također nije razriješio taj problem, jer na str. 2 spominje: „Loza „od Palichne“ /Palisne/ koja se piše danas od Palichne i Horzowe živi u Zagrebu te su članovi te loze, koji još žive: ...„

Zašto je autor strojopisa pored svih plemićkih obitelji Tompa „izabrao“ baš Tompa de Monyoro kao jednu od obiteljskih grana, nije jasno, no svakako je jasno da nas pokušava na svaki način uvjeriti kako su Tompe došle u Hrvatsku iz Ugarske. Tompa de Monyoro se spominju u Gornjoj Ugarskoj, današnjoj Slovačkoj, međutim, o njima još nismo uspjeli dobiti više informacija. Godine 1406. spominje se neki *Joannes dicto Tompa de Monyoros* u vezi sa samostanom/konventom Sv. Križa u Lelesu (Lelesz) kod Košica u Slovačkoj.⁵⁷ Nešto kasnije, 1424. spominje se vjerojatno isti *Johannes, vero Tompa de Monyoros*, u vezi s posjedom Kerez u županiji Ungvar (*possessione Kerez vocata in Comitatu de Wngh*).⁵⁸ Slovačka međumrežna stranica Slovačke utvrde/dvorci (*Slovenské hrady*) spominje *Skrabčiansky hrad* (dvorac) koji se 1473. zvao *castrum Monyoros*.⁵⁹ Tu dr. Federmayer nalazi slijed te obitelji u istim krajevima i spominje nekoliko njenih članova: „*Joannes Thompa, annorum 8 et Georgius Thompa, annorum 2, filii Sigismundi Thompa de Monyoros ex Anna consortis eiusdem*“.⁶⁰

Autor strojopisa dalje tvrdi da je loza Tompa de Monyoro ostala u Ugarskoj i da njeni potomci još žive u Budimpešti te navodi sveučilišnog profesora Franju Tompa i sina mu istoga imena. Autor nas ne upućuje ni na jedan izvor iz kojega je dobio tu informaciju. Sveučilišni profesor Ferenc von Tompa zaista je postojao i bio jedan od vodećih arheologa za prapovijest prije Drugog svjetskog rata u Mađarskoj, a i u Europi. Umro je 1945. Taj podatak nam je koristan samo utoliko, što nam pomaže postaviti vremenski okvir u kojem je nastao strojopis anonimnog autora u HDA. S obzirom da autor govori o Ferencu Tompi, kao o još živućoj osobi, znači da je strojopis nastao najkasnije do 1945.

Ne znamo što je mislio autor strojopisa o kaštelima obitelji Tompa de Palychna kod Garešnice i Sv. Ivana Žabno. Je li mislio na Garignicu, kamo kralj Matija Korvin šalje Mihajla Tompu de Horzowa? Nigdje nismo našli da su Tompe imali svoje kaštele, budući da ih na svojim skromnim posjedima vjerojatno nisu mogli sagraditi, što potvrđuje i Pálosfalvi.

⁵⁷ Magyar Országos Levéltár. URL:

<http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/fejer/2ab4/2ac0/2ba5?fn=document-frame.htm7f...> (12. kolovoza 2012).

⁵⁸ Magyar Országos Levéltár - CCLXXVII. URL: www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/fejer/2e32/.../2f6b? (19. kolovoza 2012). Danas je Ungvar (Užgorod) u Ukrajini, pogranični grad sa Slovačkom. Leles, koji je u Slovačkoj nalazi se u neposrednoj blizini.

⁵⁹ Skrabčiansky hrad. URL: <http://www.slovenskehrady.sk/skrabciansky-hrad> (12. kolovoza 2012).

⁶⁰ Elektronska poruka dr. Federmayera (4. ožujka 2012), gdje navodi izvor: *Litterae revisionales*: 1524. Signatúra: Slovensky národný archív. Hodnoverné miesto konventu v Lelese, Autentický protokol, num. 5, s. 206.

VI. Navedimo šestu tvrdnju (str. 3) za koju do sada također nema nikakvog povijesnog dokaza, da je bratić Stjepana Tompe, sigetskog borca i turskog zarobljenika, također Stjepan Tompa, bio ban Banata Lugoj i Caransebeș:

„God. 1575-1577 nalazimo bratića njegovog (Stjepana, pr. autor.), istoime-noga Stjepana Tompu karanšebeškim banom /Pesty Fridrik: Severinski banat, knj. I, pag. 300/.“

Autor strojopisa navodi kao izvor neku stariju knjigu koju nismo otkrili.⁶¹ Međutim, to nije ni bilo potrebno, jer to možemo potvrditi s više novijih istraživanja rumunjskih povjesničara.

Taj Štefan Tompa je zaista bio lugojski ban i 1575. vodio je važne pregovore s otomanskom Portom. Dr. Bulboacă piše, da su u 16. stoljeću Tompe spadali u skupinu najvažnijih aristokratskih obitelji u Banatu, Lugoj i Caransebeș.⁶² To znači da su bili iz visokog plemstva, što hrvatske Tompe nisu bili.

Tko je bio Stjepan Tompa, koji se spominje 1556. kao stjegonoša bana Nikole Zrinskog? Autor strojopisa piše da je bio nećak pečušskog biskupa Juraja (Gjure) Tompa. Iz drugih izvora saznajemo da je Stjepan Tompa bio s Petrom Patačićem junak opsade Korotana, „*Stephanus Tompa signifer Zreniyanus et Petrus Pataicz ... clari nomini Eques, primi in valla Korothiensia eluctati fuit.*“⁶³

Godine 1566. spominje se Stjepan Tompa u dva dokumenta. Hrvatsko-slavonski sabor je 15. siječnja odlučio da se isplati otkup za Stjepana Tompu u vrijednosti 50 florina.⁶⁴ Samo dan kasnije Sabor je odlučio poslati Maksimilijanu pismo u kojem mole kralja da pomogne novčanim sredstvima hrabrom junaku „*strenuus vir*“ i ubogom kršćanskom vojniku Stjepanu Tompi, koji je prolijevao svoju krv protiv kršćanskih neprijatelja „*pro locorum et temporum vartietate cum effusione sanguinis sui contra hostem fidei christianae*“.⁶⁵ Hrabrog junaka su, naime, u bici kod Sigeta zarobile Osmanlije, koji su očito zahtijevali previsoku cijenu koju Sabor nije mogao isplatiti bez kraljeve pomoći. Tragičnija sudbina je bila namijenjena Petru Patačiću, Stjepanovu suborcu iz bitke kod Korotana. Petar i njegov zapovjednik Nikola Zrinski su kod Sigeta izgubili živote. Autor strojopisa također piše da je kod Sigeta poginuo i Stjepanov brat, konjanički kapetan Juraj Tompa.

Budući da Hrvatski sabor moli kralja za pomoć i s obzirom da se Stjepan Tompa spominje kao stjegonoša Nikole Zrinskog, moglo bi se zaključiti da je bio jedan od pripadnika križevačkih Tompa. Međutim, u sekundarnim izvorima pronala-

⁶¹ Pesty, F. *Severinski banat*, knj I, str. 300. To su svi podaci koje navodi autor strojopisa iz HDA.

⁶² Bulboacă, S. The Institution of Banat in the Banat of Lugoj and Caransebes in the XVIth - XVIIth centuries. *Societate și Politică*. 9, 9(2011), str. 92-93.

⁶³ Szegedi, J. *Rubricae Sive Synopses Titolarum, Caputum et Articularum Universis Iuris Ungarici; nunc primam collectae, et in tres partes, atque in Tyrnavum graties; notes juridicis, historicis, chronologicis, nec non Etymologica illustratae*. Tyrnaviae, 1743. Str. 126.

⁶⁴ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae*. Hrvatski saborski spisi od leta 1557-1577. 3. dio. Uredio Ferdo Šišić. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916. Str. 131.

⁶⁵ Isto. Str. 133.

zimo podatak koji doista zbunjuje: Stjepan je bio iz obitelji Tompa de Monyoros.⁶⁶ To bi značilo da je stjegonoša Nikole Zrinskog i suborac Petra Patačića, uistinu bio mađarski plemić iz Slovačke (tada Gornje Ugarske). Isti izvor ne navodi karansebeškog bana kao pripadnika te obitelji, ali zato navodi nama već poznatog *Johannes, dicto Tompa de Monyoros*.

Jedno je za sada posve sigurno: imenjaci su pored istog imena i prezimena dijelili u istom vremenu i jednaku sudbinu. Obojica su posvetila svoj život borbi protiv Turaka.

Vjerojatno turski zarobljenik, „*captivo Turcico*“, Stjepan Tompa nije ista osoba kao i varaždinski građanin i literat Stjepan Tompa, koji se spominje 1582.⁶⁷ „*Literat*“ Stjepan se, naime, potužio Zagrebačkom kaptolu protiv gradskog kapetana Kristofora Ungnada. Da li je taj Stjepan pripadao kojoj od križevačkih obitelji Tompa, nismo još provjeravali.

VII. Sljedeća tvrdnja (str. 3) spominje pečušskog biskupa Juraja Tompu, kao strica Stjepana Tompe, turskog zarobljenika kod Sigeta i Juraja Tompe, konjaničkog kapetana, koji je svoj život izgubio pri opsadi Sigeta:

„*Odma po smrti biskupa - bana Šimuna vidimo već drugog člana te obitelji u visokoj crkvenoj hierarhiji i to pečujskog biskupa Gjurju Tompu, koji je po nalogu kralja rješavao razpru između knezova Zrinjskih i pl. općine Turopolje /Klaič: Povjest Hrvata sv. 3, dio I, str. 177/. Ovaj biskup umro je kao upravitelj biskupije zagrebačke. Za sinovca ovog Gjüre, Stjepana Tompu nalazimo u hrv. Saborskim zapisnicima pod br. 15410 god. 1566 zabilježeno, da bio kod obsade Sigeta 1566 zarobljen od Turaka i da ga hrv. staleži iz ropstva iskupiše a jer se je odlikovao neobičnim junaštvom /Mesič: Zrinska zvijezda str. 152/ darovao mu je kralj imanje Nemeške. Brat njegov Gjuro, konjan. kapetan poginuo je kod Sigeta.*“

Juraj Tompa, gubernator Zagrebačke biskupije i kasnije pečuški biskup (*electus episcopus Quinqueecclesiae, archidiaconus de Galgonza, canonicus Zagrabienensis*), spominje se u dvjema važnim i za sada malo istraženim ulogama. Kukuljević Sakcinski⁶⁸ spominje ga kao upravitelja prepoziture vranskog priorata u Glogovnici u Križevačkoj županiji od 1545. do 1551.

Godine 1550. nailazimo na pečušskog biskupa i malteškog viteza Juraja Tompu kao kraljevog povjerenika u pregovorima o uređenju granice između Hrvatske i Kranjske. Naseljavanje uskoka na područje Žumberka, koje su vodili Ivan Lenković i ban Toma Erdödy, izazvalo je mnogo teškoća. Zbog stalnih nesuglasica između domaćeg stanovništva i uskoka te zbog suprotnih teritorijalnih interesa kranjskih staleža i hrvatskih plemića, kralj Ferdinand Habsburški je odlučio zauvijek okončati taj spor. Iako je Ferdinand priželjkivao pozitivan ishod, zbog čega je obje strane opomenu da se

⁶⁶ Nagy, I., Friebeisz, I. *Magyarország családai: Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*. Vol. 11-12. Pest, 1865. URL:

<http://books.google.si/books?id=CfkUAAAAYAAI&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (19. kolovoza 2012), str. 243. U knjizi piše da je obitelj Tompa de Monyoro izumrla (*kihalt család*), vjerojatno u 17. stoljeću.

⁶⁷ Barle, J. Još nekoliko podataka za životopis Antuna Vramca. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 15(1913), str. 86.

⁶⁸ Kukuljević Sakcinski, I. *Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci sv. Ivana*. Zagreb : Tisak dioničke tiskarne, 1886. Str. 137.

klone provokacija, do uspješnog završetka dogovora nije došlo. Hrvatsku delegaciju je pratio i veći broj vojnika, što su Kranjci smatrali pritiskom i prijetnjom. Kada su osim toga shvatili da bi u slučaju glasovanja bili nadglasani, poslije osam dana prekinuli su dogovore i vratili se u Kranjsku.⁶⁹ Zbog toga je kralj Ferdinand bio jako razočaran i ljutit, pa je kranjskim delegatima uputio oštre riječi.⁷⁰ Tako je kralj odlučio da se pregovori moraju produljiti i zakazao je sljedeći sastanak koji bi se morao održati iste godine u rujnu u Strassgangu kod Graza. Za sada još nisu pronađeni dokumenti iz kojih bi se saznao uspjeh tih dogovora, kao što ne znamo je li se taj sastanak uopće održao.

Ako autor strojopisa iz fonda obitelji Tompa tvrdi da je pečuški biskup bio stric Stjepana Tompe, stjegonoše Nikole Zrinskoga, onda bi morali zaključiti da je i biskup bio iz obitelji Tompa de Monyoro. A da bi pečuški biskup rodom iz Slovačke bio i upravitelj prepoziture vranskog priorata baš u Križevačkoj županiji i da je do smrti bio kanonik zagrebačke katedrale, malo je vjerojatna koincidencija. Autor strojopisa vjerojatno nije poznao knjigu u kojoj nalazimo „potvrdu“ da je zagrebački kanonik i pečuški biskup zaista bio iz obitelji Tompa de Monyoro, što bi potvrđivalo njegovu tvrdnju.⁷¹ Međutim, u toj knjizi još piše da je ta obitelj izumrla,⁷² što znači da Ferenc von Tompa i njegov sin, također Ferenc, nisu mogli biti od loze de Monyoro. Tako bi tvrdnja autora strojopisa, da je Stjepan Tompa bio nećak Juraja Tompe, vjerojatno bila točna, ali zato još uvijek ostaje nerazriješeno pitanje njihove obiteljske veze s križevačkim Tompa de Palychna i još manje s Tompa de Horzowa.

VIII. Najzanimljivija je izjava u strojopisu (str. 2), da je iz grane Tompa de Monyoro nastala grana Tompa de Erdewd, kojoj je pripadao biskup i hrvatski ban Šimun Bakač:

„Ima još jedna grana od loze „de Monyoro“, koja je počela nositi u XV. vijeku pridjev „od Erdewda“, koja pod tim imenom Tompa de Erdewd ne živi!

I poslije, na istoj i na trećoj stranici:

„God. 1518-1543 vidimo Šimuna Tompu od Erdewda kao Zapoljinog bana Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i biskupa zagrebačkog (Klaić: Povijest Hrvata: Dio I. svezak 3, str. 104). Od njegove sestre Klare potiče kneževska obitelj Palffy, dočim je majka Šimunova bila sestra kardinala Tome od Erdewda zvanog Bakoz (krivo Bakač) pak ga Šimun u pismu od 22. 1. 1535, upravljenom na papu Pavla II. označuje svojim „avunculus“-om /vidi Bunyitaj, Karacsonyo i Rapaics Monumentta ecclesiastica III pag. 6 i Klaić: Povjest Hrvata 1516-1526, pag 292/.

Brat bana biskupa Šimuna Ivan Tompa dobio je od kralja Ferdinanda 4. oktobra 1535. donaciju na grad Bakvu i 42 imanja. Isti kralj darovao je njemu i njegovom nećaku grad Čabrag. /Vidi Liber regius, tom I. pag. (1)46, 309 i 360/.“

⁶⁹ Kos, D. Bela krajina v poznem srednjem veku. *Zgodovinski časopis* (Ljubljana). 41, 2(1987), str. 229.

⁷⁰ Laszowski, E. O uređenju meda Hrvatske naprama Kranjskoj god. 1550. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 8(1906), str. 179.

⁷¹ Nagy, I., Friebeisz, I. *Magyarország családai: Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*. Vol. 11-12. Pest, 1865. URL:

<http://books.google.si/books?id=CfkUAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (19. kolovoza 2012), str. 243.

⁷² Isto. U knjizi piše da je ta obitelj izumrla (*kihalt család*). Kao njezin zadnji poznati predstavnik spominje se neki Miklos (Nikolaj) iz 1625. koji je bio u kraljevoj službi.

Iako imamo malo podataka o obitelji Tompa de Monyoro, koja je izumrla, tu smo također naišli na pokazatelje koji imaju neke logike, iako se čine nevjerovatnima. Spomenuli smo već da se početkom 15. stoljeća spominje u Gornjoj Ugarskoj neki *Johannes dicto Tompa de Monyoros*. U podacima za *castrum Monyoros-Skrabčiansky hrad* pročitali smo da su ga u 15. stoljeću sagradili *Rozgonovci*.⁷³ Ako su to isti Rozgonovci/Rozgonyi iz čijeg roda po majčinoj strani potječe i mati Šimuna i Klare Bakač,⁷⁴ onda nam se tvrdnja autora strojopisa čini logična, iako to otvara nova poglavlja opsežnih istraživanja, kojima se nismo posvetili. Od tih mogućih rodbinskih veza (Tompa de Monyoros-Rozgonyi) nastala bi po ženskoj liniji (Rozgonyi-Vitovec-Bakač) grana Bakač-Tompa de Erdewd. Tako bi toj grani pripadao i biskup Šimun Bakač, njegova braća i sestra Klara.⁷⁵ Zato je logično da se u dokumentima spominje brat Šimuna Bakača kao Ivan Tompa, ali i kao Ivan Tompa de Erdewd. Sve to još uvijek ne povezuje u jednu lozu obitelji Tompa de Palychna, Tompa Monyoro te njezine kasnije grane Tompa de Horzowa i Tompa de Erdewd. Svakako ne navodimo te moguće rodbinske veze kao rješenje, nego samo kao smjer u kojem bi se moglo dalje istraživati kako bismo dobili odgovore na naše upite.

Anonimni autor strojopisa navodi da je obitelj Tompa jedna od najstarijih obitelji uopće, a kao izvor spominje B. A. Krčelića. Izvor smo provjerili⁷⁶ i tamo nalazimo tekst posvećen ostrogonskom nadbiskupu Thomasu Bakocz (napisan kao Bakacs), koji je neko vrijeme bio i upravitelj Zagrebačke biskupije. Krčelić kao izvor navodi Vitezovićevo *Rodoslovlje* i piše da se ta znamenita obitelj nekada zvala Tompa de Erdödy „*hanc Illustrem Familiam olim TOMPA de Erdöd fuisse vocatam*“ i da je u vrijeme kardinala Tome Bakača bila nazvana Erdödy. Zato Krčelić zaključuje, da ako je to zaista bilo tako, nepravedni su svi oni pisci koji roditelje Tome Erdödyja svrstavaju k najnižem puku „*infimae Plebi*“, budući da je vrlo izvjesno kako je plemićka obitelj Tompa jedna od najstarijih obitelji uopće „*unam ex antiquissimis esse*.“⁷⁷

Tu nam pažnju budi spominjanje (u bilješci 75) i Šimunovog bratića Petra Erdödyja de Monyorokerek pod imenom Petar Tompa, što bi značilo da nisu samo Šimun Bakač i njegova braća bili iz grane Bakacz zvane Tompa, kako navodi *Hrvatski biografski leksikon*. Drugo je pitanje, koje nije nevažno, koliko su uopće Krčelić i Vitezović vjerodostojni izvori?

Zanimljivo je da se u strojopisu navodi samo jedan Ivan Tompa i to brat biskupa Šimuna. Iako autor strojopisa spominje u tekstu skoro sve članove obitelji Tompa de Palychna i de Horzowa, o kojima je moguće naći podatke u izvorima, ne spominje jedino Ivana Tompu de Horzowa o kojem je moguće naći još više podataka negoli o Ivanu Tompi (de Erdewd) ili o bilo kojoj drugoj spomenutoj osobi. Zato je

⁷³ Skrabčiansky hrad. URL: <http://www.slovenskehrady.sk/skrabciansky-hrad> (12. kolovoza 2012).

⁷⁴ Mati Šimuna, Klare i ostale braće Bakač de Erdewd bila je Judita Vitovec (Bitovec), kćer Juraja Vitovca i Druziane Rozgony. Po Bojničiću su Rozgony imali posjede i u Križevačkoj županiji u Drenovcu (Darnocz).

⁷⁵ *Hrvatski biografski leksikon*. Glavni urednik Nikica Kolumbić. Knj. 4, E-GH. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1998. Str. 54. Tu se navodi samo da je Šimun Bakač iz grane roda Bakacz zvane Tompa.

⁷⁶ Krčelić A. B. *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagradiensis*. Zagreb, 1780. Knj. I. Str. 207.

⁷⁷ Isto. Cijeli prijevod toga dijela teksta glasio bi: „*Premda, dok su bili živi, i dok su boravili među ljudima, pokojni Petar Tompa od Erdöda i Stjepan te Vuk Erdödy od Čabrada, također i njihovi preci, te njihovi djedovi itd. Prema čemu Ritter procjenjuje u svojim rukopisima Rodoslovlja da je ova slavna obitelj nekoć bila zvana Tompa od Erdödyja, a kasnije je, prema pridjevku, u vrijeme tog Tome (misli se na kardinala Tomu Bakača, op. a.) i kralja Vladislava, bila nazvana Erdödy.*“

moguće da je time podrazumijevao kako su Ivan Tompa, brat biskupa Šimuna Bakača i Ivan Tompa de Horzowa, jedna te ista osoba.

Pregledali smo mnogo dostupnih izvora koji spominju biskupa Šimuna u vezi s Ivanom Tompa i vidjeli da se on zaista svuda spominje kao brat „*frater carnalis*“. Ako bi taj Ivan zaista bio brat biskupa Šimuna, to nije mogao biti Ivan Tompa de Horzowa koji se spominje u isto vrijeme i kojeg Pálosfalvi navodi kao brata Mihaela Tompe de Horzowa.

Što nam je činiti ako se nađemo u nedoumici i ne možemo naći jasan odgovor? Vjerojatno moramo pažljivo proučiti one dostupne dokumente iz kojih možemo nešto zaključiti. U ovom primjeru to je bila analiza obiteljskih posjeda te analiza udaja i ženidbi. Pogledajmo samo nekoliko najvažnijih detalja u kojima smo pokušali naći odgovor.

Za obiteljske relacije Bakača moguće je naći dosta povijesnih izvora. Autor strojopisa točno navodi Klaru Bakač kao Šimunovu sestru, ali netočno navodi da je njihova majka bila sestra kardinala Tome Bakača. Njihov otac je bio Balazs, brat Tome Bakača. Izgleda da je biskup Šimun imao i starijeg brata Ivana.⁷⁸

Što kažu izvori o donacijama posjeda Ivanu Tompi de Erdewd, kao što su Bakva, Čabrag i druga imanja, a spominje ih autor recentnog strojopisa? U svim dokumentima se pored Ivana kao biskupovog brata, spominje i biskupov nećak „*nepos ex sorore*“, Petar Pálffy. Ta je obiteljska veza potpuno jasna i nedvojbeno. Petar Pálffy de Zelina, Csabragh ... itd., bio je sin Šimunove sestre Klare Bakač. Pogledajmo samo neke izvore koji povezuju sve tri gore spomenute osobe u blisku rodbinsku vezu.

Kralj Ferdinand je 1535. darovao Ivanu Tompi i Petru Pálffyju kaštel Bakvu (Bakwa) u Virovitičkoj županiji kod današnje Špišič Bukovice te plemićku kuriju Temerje u Križevačkoj županiji, prije toga u vlasništvu Ladislava Benčika odnosno Benčića.⁷⁹ Iste godine dobivaju Ivan Tompa, biskupov brat i Petar Pálffy više od 40 Benčićevih imanja u Podravini, u „Virovitičkoj županiji“.⁸⁰ Među njima se spominju i danas postojeća Varalja (Warallya) i Pitomača (Pythomezy), ali i posjed s kurijom u Temerju (... *curiam insuper i Themerye ac possessiones et portiones .. in comitatu Crisiensi, .. per mortem et defectum seminis egregii quondam Ladislai Benchyk de Bakwa*)⁸¹, o čemu će biti više govora u ovom poglavlju.

Tko je bio Ladislav Benčik ili Benčić de Cirkvena i zašto se često spominje u vezi s Ivanom Tompa, biskupovim bratom, a kako ćemo kasnije vidjeti i s obitelji Tompa de Horzowa? Bio je rođak i pristalica Ivana Zapolje, transilvanskog vojvode i ugarskog kralja. Svoje veleposjede, među njima i Bakvu, stekao je još kao familijar Lovre Iločkoga (Újlaki), sina Nikole Iločkoga, jednog od najmoćnijih velikaša 15. stoljeća.⁸² Zapolji je ostao vjeran cijelo vrijeme građanskog rata i zato mu je kralj Ferdi-

⁷⁸ „Johannis Thompa de Erdewd, frater senioris carnalis“. *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae / Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*. Uredio Emilij Laszowski. Zagreb : Tisak Dioničke tiskare, 1916. Str. 248.

⁷⁹ Šišić F. Iz arhiva u Körmendu. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 7(1905), str. 247. U prijepisu originalnog dokumenta piše „*castellum Bakwa ... in comitatu de Wereucze*“. Virovitička županija u srednjem vijeku obuhvaćala je samo uski pojas oko Virovitice.

⁸⁰ Isto, str. 252.

⁸¹ Isto, str. 247.

⁸² Andrić, S. Podgorje Papuka i Krndije u srednjem vijeku : prilozi za lokalnu povijest. *Scrinia Slavonica* (Slavonski Brod), 8(2008), str. 93.

nand oduzeo sve posjede. Iako je biskupa Šimuna postavio za bana baš Ivan Zapolja, iz dokumenata možemo vidjeti da je Šimun nekoliko puta mijenjao strane. Ali početkom 1535. godine, kada je bilo jasno tko će pobijediti, ponovo postaje Ferdinandov pristalica.

Sva zaplijenjena Benčićeva imanja dobili su biskupov brat Ivan Tompa i nećak Petar Palffy 1535. To naizgled nije ništa neuobičajeno. Moćni biskup Šimun omogućio je pak svojim rođacima pohod po ratni plijen. Ipak i u to vrijeme je morala postojati neka logika ili razlog po kojem su „pljenitelji“ polagali pravo na određene posjede. Zato je bilo potrebno saznati koji su to bili razlozi, pa smo ponajprije pregledali rodoslovna stabla.

Tako smo našli da je prva žena Ladislava Benčića (Lászlo Bencsics de Cir-kvena) bila Sofia Dersffy de Szerdahely, kći Stjepana/Istvana Dersffy de Szerdahelyja i Katalin Tuz de Lak.⁸³ U međumrežnim izvorima našli smo iste podatke. Još više: izvori navode i neku drugu (i mlađu) Sofiju Dersffy de Szerdahely, kao ženu Petra Pálffyja i kći Stjepanovog sina Miklosa Dersffy de Szerdahelyja i Perpetue Bačan (Batthyany), kćerke Baltazara Bačana.⁸⁴ To znači da je prva Sofija bila teta drugog Sofiji i ženi Petra Pálffyja.

Kod T. Pálosfalviya smo dobili i drugi dio odgovora.⁸⁵ Benčićeva prva žena Sofija Dersffy de Szerdahely, s kojom nije imao potomaka, umrla je i Benčić se drugi put oženio s Kristinom Garažda, udovicom Mihajla Tompe de Horzowa, bratom Ivana Tompe de Horzowa.⁸⁶ Kristina nije imala djece ni sa Mihajlom, a ni kasnije s Ladislavom Benčićem.

Iz toga bi slijedio logičan zaključak da je Petar Pálffy polagao prava na Benčićeva imanja po teti svoje žene Sofije i Benčićevoj prvoj ženi, a Ivan Tompa pak po nekom drugom, nama nepoznatom motivu, ako bi ga uopće i morao imati. Vjerojatno su jedini razlozi bili ti, da je bio brat moćnog biskupa te da je lov na zaplijenjena Benčićeva imanja bio otvoren. Ako bi Ivan Tompa (de Erdewd) bio isto što i Ivan Tompa de Horzowa, tada bi taj razlog bio mnogo razumljiviji.

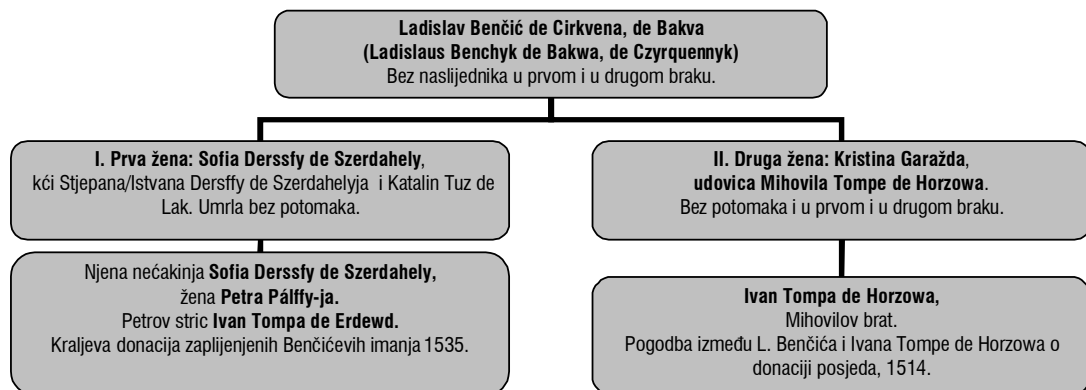
---

⁸³ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies, 2012. Str. 379. Rodoslovno stablo obitelji Dersfy. Pálosfalvi navodi samo dva sina Nikole Dersffy i Perpetue Bačan, Stjepana i Vuka. Na drugom mjestu navodi da je Perpetua rodila, pored dva sina, i barem tri kćeri (str. 75).

⁸⁴ Hungary family index. URL: <http://genealogy.euweb.cz/hung/palffy1>.

⁸⁵ Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest : Central European University, Department of Medieval Studies, 2012. Str. 245, primjedba 2280.

⁸⁶ Isto.

Dijagram 2. Grafički prikaz međusobnih rodbinskih veza s Ladislavom Benčićem preko njegovih dviju žena. Ivan Tompa (de Erdewd) i Petar Pálffy polagali su pravo na zaplijenjena Benčićeva imanja (1535) po njegovoj prvoj ženi. Ivan Tompa de Horzowa je poslije preudaje udovice svoga brata Mihajla, sklopio dogovor (1514) o nasljeđivanju imanja s njezinim novim mužem, u slučaju da ni u ovom braku ne bude potomaka.

Još jednom ponavljamo, da Ivan Tompa nije mogao biti identičan s Ivanom Tompa de Horzowa. Autor strojopisa je čak jedan grb pripisao kao zajednički i obitelji Tompa de Palychna i obitelji Tompa de Monyoro, iz koje je po njegovoj tvrdnji poslije nastala loza Tompa de Erdewd. No, tu tvrdnju i moguću privlačnu hipotezu moramo odbaciti kao nedokazanu, iako smo prethodnim analizama ipak došli do nekih zanimljivih zaključaka. Zato moramo pogledati tu istu priču i s druge strane te pokušati dokazati mnogo vjerojatniji odgovor, koji bi odbacio implikaciju autora strojopisa da su Ivan Tompa, brat biskupa Šimuna Bakača i Ivan Tompa de Horzowa bili jedna te ista osoba. Zato pogledajmo što govore izvori o Ivanu Tompi de Horzowa.

Ivan Tompa de Horzowa se prvi put spominje 1495. u popisu dimova (*fumusa*) za kraljevski porez u Križevačkoj županiji.⁸⁷ Zapisan je kao jedan od tri vlasnika imanja u selu Hrsovo (Horzowa). Kao vlasnik dijela Hrsova (Horzowa) upisan je i 1512. godine. T. Pálosfalvi spominje Ivana Tompu de Horzowa kao brata Mihajla Tompe de Horzowa, koji je u početku bio dvorjanin zajedno s rođakom Blažem Nagy (Magnus). Neko je vrijeme oko 1494. radio i za Davida Dombaia.⁸⁸

Za sada ne znamo iz koje obitelji je dolazila Ivanova žena Katarina „*Johanni Thompa de Horzowa, ab hoc vero ei eiusque filiis ac uxori Katharina.*“⁸⁹ Imali su četiri sina, Baltazara, Mihajla, Franju i Krištofora.⁹⁰ Dvojicu od Ivanovih sinova možemo identificirati pomoću Adamčekovog i Kampuševog *Popisa i obračuna poreza*. Franjo

⁸⁷ Adamček J., Kampuš I. Nav. dj. Str. 15.

⁸⁸ Pálosfalvi, T. Nav. dj. Str. 245.

⁸⁹ Katušić, M., Mayer, A. Regesta isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: isprave iz razdoblja 1527-1530. Prvi dio. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 25(2007), str. 316.

⁹⁰ Pálosfalvi, T. Nav. dj. Str. 414.

(Franciscus) bio je s ocem upisan kao vlasnik Bektinca 1517.⁹¹ Još 1543. nalazimo ga kao vlasnika dijela utvrde Buščinec (*Buschyncz fortalitium*).⁹² Kristofora (Christophorus) nalazimo kao vlasnika malih posjeda južno od Save u Zagrebačkoj županiji. Kao vlasnik imanja kod Prhoča (*Perchoche, Perhocz, Perhoch*) spominje se prvi put 1553,⁹³ a posljednji put 1566.⁹⁴ Iste godine spominje se Kristofor kao vlasnik malog posjeda kod Jastrebarskog.⁹⁵ Trećem sinu, notarar Baltazaru, posvetit ćemo nekoliko riječi malo kasnije.

U 1514. pronalazimo jedan drugi zanimljiv dokument. U njemu se navodi da će Ladislav Benčić darovati imanja Ivanu Tompi de Horzowa, ako ne bude imao potomaka.

*„Ladislaus Benczyk de Czyrquennyk ab una et Joannes Thompa de Horzowa ab altera parte coram bano Petro de Berizlo concordiam ineunt, qua Ladislaus, se prolem non habuerit, possessiones Phyllyppowcz, Iwanowcz, Blaccza seu Bogarassowcz⁹⁶ et Mathewsowcz (Com. Crs.) Johanni donat“.*⁹⁷

To bi značilo da je 1514. prva Benčićeva žena Sofija Dersffy bila pokojna i da je već bio oženjen s Kristinom Garažda, udovicom Ivanovog brata Mihajla, te da si je tim obiteljskim vezama Ivan Tompa de Horzowa osigurao Benčićevo nasljedstvo. Iz toga bi mogli prilično točno datirati i druge podatke. Mihajlo Tompa de Horzowa spominje se posljednji put oko 1508. Vjerojatno se Mihajlova udovica ubrzo preudala za Ladislava Benčića. Kako 1514. još nisu imali djece, a s obzirom da ni Kristina nije imala djece, tim je putem Ivan pokušao uvećati svoje posjede.

Prije nego što pređemo na drugi važan dokument, pogledajmo što se događalo s tim imanjima u vrijeme građanskog rata, kada križevačke plemićke obitelji mijenjaju nekoliko puta strane? Nemamo dokaza o tome da su Tompe de Horzowa mijenjali strane u ratu poput Bakača, ali je vjerojatno da su cijelo vrijeme bili na Zapoljnoj strani. Njihovi zemljišni susjedi bili su Budori, s kojima su imali posjede u istim selima (npr. Temerje).⁹⁸ Tih su godina Budori očito već bili na Ferdinandovoj strani, jer je župan Križevačke županije Ivan Banffy de Also Lyndwa 18. studenoga 1531. dodijelio Matiji Budoru zaplijenjena imanja Ladislava Benčića, jer potonji nema potomaka: „ *bona Iwanowcz, Blatzza seu Bogarowsowcz et Mathewsowcz, quae per defectum seminis Ladislai Benchyk seu Benchyk de Chyrquenykk ad regem devoluta sunt,*

⁹¹ Adamček J., Kampuš I. Nav. dj. Str. 129.

⁹² Isto. Str. 136. Ako je taj Buščinec identičan s Pavlešovim Buščincem, tada je to vjerojatno nedavno istražena gradina Belovar uz desnu obalu potoka Velike, sjeveroistočno od sela Majur. Pavleš kaže da to nije konačno rješenje ubikacije Buščinca nego samo korak dalje u rješavanju problema. Pavleš, R., Srednjovjekovna topografija Cirkvene, Žabna i njihove okolice. *Cris* (Križevci). XI, 1(2009), str. 23. Sjetimo se također da Pavleš ubicira i Horzowu, današnje Hrsovo kao i obližnju Jaxahydu na Velikoj. Isto, str. 24.

⁹³ Isto. Str. 156.

⁹⁴ Isto. Str. 191.

⁹⁵ Isto. Dodajmo kao zanimljivost da je u neposrednoj blizini Prhoča, 200 godina kasnije, svoja imanja u Tržiću i Repišću imala također i plemićka obitelj Tompa.

⁹⁶ To je vjerojatno selo Bogaraševac kod srednjovjekovne Komarnice. Pavleš, R. Prirodni i društveni okoliš srednjovjekovnog kotara Komarnice iskazan kroz toponime. *Podravina* (Samobor). 10, 20(2011), str. 19.

⁹⁷ Stipišić J., Šamšalović M. Isprave u Arhivu Jugoslovenske akademije. Knj. 4. *Zbornik Historijskog Instituta JAZU*. Zagreb 1961. Str. 548.

⁹⁸ Adamček, J., Kampuš, I. Nav. dj. Str. 13.

Mathiae Budor de Budrowcz conferit".⁹⁹ To znači da ovi posjedi, koje je Ivan Tompa de Horzowa pogodbom dobio od Ladislava Benčića 1514, prelaze u vlasništvo Budora, jer su Horzowe, kao i Benčić očito još bili na Zapoljinoj strani ili Ivan Tompa de Horzowa više nije bio živ.

Samo deset dana kasnije Čazmanski kaptol uvodi Ivana Tompu (de Erdewd), brata biskupa Šimuna Bakača i Petra Pálffyja, u posjed imanja Lemeš i Preseka: „*Io-hannem Thompa ac Petrum Pálffy de Edewd in dominium possessionum Lemces Zenthgergh et Prezeka (com. Cris.), quae per mortem ac defectum seminis Stephani, Emerici Garazda de Garazdyncz filii ...* „.¹⁰⁰

Sjetimo se da je imanje u Preseki bilo miraz Kristine Garažda, koji je donijela u brak s Mihajlom Tompa de Horzowa i za kojega je 1500. on platio tri porezna dima.¹⁰¹ Vjerojatno je poslije Mihajlove smrti i Kristinine udaje za Benčića, to imanje ponovo pripalo obitelji Garažda.

Jedan od argumenata koji potvrđuje postojanje dvije osobe s imenom Ivan Tompa je moguće naći i u dokumentima. U svim darovnicama koje je izdao Ferdinand I. 1535. spominje se Ivan Tompa samo imenom i prezimenom. Samo ga na jednom mjestu Šišić u uvodu u dokument naziva Ivan Tupoglavi (Tompa) Erdedi. U samom dokumentu spomenut je samo kao Ioannes Thompa.¹⁰² Drugi spomen Ivana Tompe, zapisanog kao Johannes Thompa de Erdewd, stariji brat (*frater senioris carnalis*), nalazi se u *Monumenta Habsburgica*.¹⁰³ Na istim mjestima se spominje i Petar Pálffy, nekada s odrednicom 'de Zelyna', a nekada s 'de Erdewd'. Tu se također spominje i Ladislaus Benchyk de Czyrquennik, tako da u identitet potonjih osoba ne možemo sumnjati.

Ivan Tompa s odrednicom 'de Horzowa' posljednji se put pojavljuje u dokumentima 6. veljače 1529,¹⁰⁴ kada se spominje zajedno s Ladislavom Benčićem i ženom Katarinom. Ivan Tompa de Erdewd, brat biskupa Šimuna Bakača, prvi se put pojavljuje 29. studenoga 1531.¹⁰⁵ kada biva s Petrom Pálffyjem uveden u posjed imanja Lemeš i Preseka. Poslije 1535. se Ivan Tompa više ne spominje. To znači da se Ivan Tompa de Horzowa spominje u dokumentima punih 35 godina od 1494. do 1529, a Ivan Tompa (de Erdewd), brat Šimuna Bakača, samo četiri godine, od 1531. do 1535.

Iz tih podataka možemo zaključiti da je Ivan Tompa de Horzowa umro negdje između 1529. i 1531. Iz dokumenta kojim se Budori 1531. uvode u Benčićeva imanja, vidimo da je pogodba sastavljena na isti način kao i ona iz 1514. između Benčića i

⁹⁹ Katušić, M. Regesti isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Drugi dio: isprave iz razdoblja 1531-1537. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb), 26(2008), str. 251.

¹⁰⁰ Isto.

¹⁰¹ Adamček, J., Kampuš, I. Nav. dj. Str. 16.

¹⁰² Šišić, F. Iz arhiva v Körmendu. *Arhivski vjesnik* (Zagreb), 7(1905), str. 252.

¹⁰³ *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae* / Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Uredio Emilij Laszowski. Zagreb : Tisak Dioničke tiskare, 1916. Str. 248.

¹⁰⁴ Katušić, M., Mayer A. Regesta isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: isprave iz razdoblja 1527-1530. Prvi dio. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 25(2007), str. 316.

¹⁰⁵ Katušić, M. Regesti isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Drugi dio: isprave iz razdoblja 1531-1537. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 26(2008), str. 251.

Ivana Tompe de Horzowa. Kako mislimo da je tada (1531) Ivan već pokojni, a Benčić još nije, možemo smatrati da su Budori, kao prvi zemljišni susjedi obitelji de Horzowa, dobili zaplijenjena Benčićeva imanja, koja su po njegovoj smrti morala pripasti sada već pokojnom Ivanu. Zanimljivo je da ih nisu dobili ni Ivanovi sinovi. Moguće je da su ih tražili, ali im to nije uspjelo, jer su susjedi bili moćniji.

U kraljevim darovnicama iz 1535. spominje se Ladislav Benčić već kao *quondam* odnosno *condam*, što znači da je tada bio pokojni i vjerni Zapoljin pristalica i rođak. Po tom scenariju bi 1531. nastupio biskupov brat Ivan Tompa te zajedno s Petrom Palfyjem počeo pohod na zaplijenjena Benčićeva imanja, čiji broj kulminira u 1535. Poslije 1535. više se ne spominje ni biskupov stariji brat Ivan Tompa. Budori su u to vrijeme očigledno još uvijek imali ona Benčićeva imanja koja je potonji darovao Ivanu Tompi de Horzowa 1514. u slučaju da nema potomaka, jer se ta imanja u darovnicama više ne spominju.

Međutim, postoji jedan kasniji dokument koji imanja iz darovne pogodbe iz 1514. ponovo spominje u vlasništvu obitelji de Horzowa. Među njima je više od sto godina razlike i taj dokument nosi datum 19. prosinca 1628.¹⁰⁶ Palatin grof Nikola Esterházy tada je objavio da su vrhovni oktavalni sud, koji se sastao 25. listopada u Požunu, kao i vrhovni kraljevski sud koji se sastao 21. listopada također u Požunu, odlučili da se posjedi na koja su se naselili Vlasi (Srbi) u Križevačkoj županiji vrate u posjed starim vlasnicima. Među mnogim obiteljima za koje je zaključeno da im pripadaju njihovi stari posjedi, spominje se i obitelj Tompa de Horzowa.

„Ad familiam Thompa de Horzowa curia nobilitaris in eadem Horzowa existens et possessiones totales Markowcz, Jaksahida, Konakowcz, Bedachowcz, Brezowlian, Pathak,¹⁰⁷ Pikutag et Hegenowa, curia nobilitaris in Begetinez alias Hotova,¹⁰⁸ ac altera curia nobilitaris in Temerie alias Filipowcz, item possessiones Bogarosowcz, Blata et Matesowcz“.

Pokušajmo još jednom usporediti imanja spomenuta u dokumentu iz 1514. s onima iz 1628. Među njima je točno 114 godina razlike. Tu su navedena samo ona imanja koja se navode u oba dokumenta. To su Filipovec ili Temerje, Blaca (ili Blata), Bogaroševac i Mateševac. Ostala imanja navedena u potonjem dokumentu (Markovec, Jakšin most/Jaksahyda, Hegenova /Haganj) u posjedu su obitelji Tompa de Horzowa još od 1463.¹⁰⁹

¹⁰⁶ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630.* 5. dio. Uredio Ferdo Šišić. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1918. Str. 454-455. *Blata* je isto što se drugdje piše *Blacca*. U tom je dokumentu moguće jasno vidjeti kako su Budori i Tompe imali posjede u istim naseljima. U istom dokumentu se, naime, vraćaju Budorima imanja u Temerju, Filipovcu i Blacci, znači tamo gdje se vraćaju imanja i obitelji Tompa de Horzowa. Kao zanimljivost dodajmo da se u istom dokumentu spominje i obitelj Kerečenj (Kerecheny), kojima se vraćaju imanja u Markovcu, Vitkovcu, Hegenovi i Tomaševcu, što znači da su Tompa de Horzowa u tim naseljima zemljišni susjedi i s tom obitelji.

¹⁰⁷ Vjerojatno Potok Kalnički. Pálosfalvi, T. Nav. dj. Str. 419.

¹⁰⁸ S tim podatkom smo razriješili ubikaciju Beketinca za kojeg smo mislili da je blizu Palešnika kod Garešnice/Garignice i povezali ga s Mihaelom Tompa de Horzowa. Beketinec alias Hotova je pored Đurđevca, u čijoj je blizini i Budovec, što ponovo povezuje Budore i Tompe kao zemljišne susjede. U blizini je i Hampovica, a kako znamo da su Budori i Tompe 1523. tužili plemića Ernušta zvanog Hampo zbog nasilja njegovog službenika, onda je najvjerojatnije da je to travi Beketinec (alias Hotova). Danas u Koprivničko-križevačkoj županiji nalazimo kao toponim Hotova samo neki potok te naselje Beketinec kod Križevaca.

¹⁰⁹ Pavleš, R. Srednjovjekovna topografija Cirkvene, Žabna i njihove okolice. *Cris.* XI, 1(2009), str. 24.

Iz toga možemo zaključiti da su nakon završetka građanskog rata četvorica sinova Ivana Tompe de Horzowa ipak uspjela dobiti posjede u obiteljsko vlasništvo, a koje je Ladislav Benčić darovao njihovom ocu, u slučaju da ostane bez potomaka.

Prije nego što pređemo na sljedeću tvrdnju autora strojopisa, posvetit ćemo par riječi još nekim najbližim rođacima Ivana Tompa de Horzowa iz druge polovice 15. i prve polovice 16. stoljeća. Prvi je već spomenuti Ivanov brat Mihajlo Tompa de Horzowa, plemićki sudac (*iudex nobilium*), dvorjanin (*aulicus*) i ubirač poreza Kraljevine Slavonije (*dicator Regni Sclauoniae*). Zanimljivo je da ga anonimni autor strojopisa spominje na drugoj strani samo jednom rečenicom: „*Mihalj Tompa bio je 1483 dicator regni Sclavoniae*“.

Mihajlo Tompa de Horzowa spominje se u jednom dokumentu iz 1481. zajedno s rođakom Tomom. Tada je veći broj velikaša i plemića na svojim zemljištima zahtijevao i pobirao nezakonitu maltarinu od zagrebačkih trgovaca. Mihajlo i Toma Tompa imali su mitnicu na svom posjedu u Jaxabrisdi¹¹⁰ u Križevačkoj županiji. Kako su kao zagrebački trgovci bili kraljevskim povlasticama oslobođeni od plaćanja maltarine, u njihovo je ime tužbu uložio kraljev nadodvjetnik, magistar Ivan Požegaj. On je predočio sudu dokument Bele IV. iz 1266. u kojem je pisalo da zagrebački trgovci nisu dužni nigdje unutar kraljevstva plaćati maltarinu i zato predlaže da sud još jednom potvrdi tu staru povlasticu. Sud je to u cijelosti potvrdio odvjetniku Požegaju i presudio u korist zagrebačkih trgovaca.¹¹¹

Negdje na početku 20. stoljeća otkrio je hrvatski povjesničar Ferdo Šišić zanimljiv obiteljski arhiv u Körmendu. Tamo su živjeli grofovi Bačan (Batthyány), koji su tijekom stoljeća bili najviši državni dužnosnici i banovi u Hrvatskoj. U tom arhivu Šišić je otkrio i 15 pisama, što ih je Benedikt Bačan, „*thesaurarius regius*“ napisao svom bratu Baltazaru i Mihajlu Tompi. Sva pisma počinju s „*Egregiis Baltazar de Batthyány et Michaeli Tompa, dicatoribus presentis contributionis regni Sclauoniae, fratri, nobis dilectis*“.¹¹² Pisma sadrže različite preporuke u vezi sa sakupljanjem poreza: jednom je to o porezu samostana Lepoglava, drugi put kralj Vladislav II. nalaže svom blagajniku Benediktu da ide u Slavoniju i pomaže bratu Baltazaru i Mihajlu Tompi kod sakupljanja poreza itd.

Mađarski povjesničar T. Pálosfalvi je u svojoj doktorskoj disertaciji istražio i različite aspekte socijalnog rasporeda slavonskog plemstva. Unutar sitnog plemstva postojalo je rangiranje i autor uvodi termin „*egregius skupina*“, kojim označuje najviši stupanj. Izgleda da je taj stupanj bio ovisan o veličini posjeda, tako da su svi oni niži i srednji slavonski plemići, koji se u dokumentima oslovljavaju titulom *egregius*, imali u posjedu 20-50 selišta/sesija.¹¹³ To je bio materijalni dio; druga važna činjenica za napredovanje u *egregius* skupinu bila je naobrazba i status familijara kod velikaša. Kao primjer navodi se među ostalim i Mihajla Tompu, koji se prvi iz obitelji de Horzowa uzdigao u elitu srednjovjekovnog nižeg i srednjeg plemstva u Križevačkoj županiji.

¹¹⁰ Jaxabrisda ili Jaxahyda je kraj gdje su Tompe imali mitnicu. Pavleš ga ubicira u blizini Hrsova, kod potoka Velika i u samoj blizini Vitkovca. Pavleš R. Nav. dj., str. 24.

¹¹¹ Klaić, V. *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća*. Knj. 4. Zagreb : Nakladni zavod MH, 1974. Str. 156. Također i kod Krnić, B. *Judicum generale (opći sud) u Ugarskoj i Hrvatskoj. Vjesnik Arheološkog muzeja* (Zagreb). 9, 1(1907), str. 55-56. Isti. Zagrebačka isprava iz g. 1482. i oprost od plaćanja maltarine. *Vjesnik hrvatskog arheološkog društva* (Zagreb). 8, 1(1905), str. 159-164.

¹¹² Šišić, F. Iz arhiva hercega Batthyányja u Körmendu. *Arhivski vjesnik* (Zagreb), 14(1912), str. 43.

¹¹³ Pálosfalvi, T. Nav. dj. Str. 38.

Kao što je Pálosfalvi utvrdio da su Tompe de Horzowa vjerojatno bili familijari Jana Vitovca ili još prije grofova celjskih, tako je potvrdio i svoju hipotezu da je naobrazba bila važna komponenta u napredovanju u elitu nižeg plemstva (*egregius*). Tako navodi kanonika Tomu Tompa, kojega recentni strojopis iz HDA spominje kao doktora, zatim Jurja Tompu, koji je 1477. posjedovao više knjiga medicinskog i hortikulturnog sadržaja, među kojima su bile i kronike. U drugoj polovici 15. stoljeća spominje se i Pavao Tompa de Horzowa, kojeg svi dokumenti nazivaju *literatus*, što je također bio znak više naobrazbe.¹¹⁴ Međutim, sve to još nije bilo dovoljno da bi se Tompe podigle u viši rang, u *egregiuse*. To je uspjelo tek plemićkom sucu Mihajlu Tompi. Svoj viši status još je utvrdio ženidbom, a nije isključeno ni da je njegovom društenom usponu pomogao rođak, zagrebački kanonik Toma Tompa.¹¹⁵ Mihajlo Tompa se 1482. još spominje kao dvorjanin kralja Matije Korvina, koji ga šalje da zauzme prazan posjed Garignicu.¹¹⁶

S obzirom na materijalni položaj, možemo utvrditi da je Mihajlo Tompa imao skromni broj selišta na posjedima, koje je znatno uvećao ženidbom s Kristinom Garažda. Na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće platio je Mihajlo porez za 15 dimova (*fumus*) na imanju Zazowacz (1507),¹¹⁷ tri u Preseki (1500),¹¹⁸ 10 u Temerju (prvi put 1495, zadnji put 1507),¹¹⁹ tri u Beketincu (1495)¹²⁰ i 11 u Garaždincu (1507).¹²¹ Za sada još ne znamo broj selišta na posjedima u Hrsovu i Jaxyhydi koji se ne spominju u Adamčekovom i Kampuševom *Popisu poreza*, jer kod njih nalazimo podatak da su posjedi u Hrsovu bili u vlasništvu Ivana Tompe de Horzowa, gdje Ivan plaća porezne dimove za Hrsovo već 1495.¹²²

Bilo bi zanimljivo istražiti koje je sve posjede Kristina Garažda donijela kao miraz. Budući da se oko 1463. obitelj Tompa de Horzowa navodi s relativno malim brojem posjeda (Hrsovo/Horzowa, Haganj/Hegenova, Jaxabrisda), izgleda da je većinu gore navedenih posjeda Mihajlo dobio ženidbom.¹²³ Čini se, također, da su se braća razdijelila i da su Ivanu pripali obiteljski posjedi, a Mihajlo je pak upravljao svojim novim i ženidbom pridobijenim posjedima. To znači da je Mihajlo ženidbom prilično stekao te da ga je to s ukupno 42 porezna dima uvrstilo u srednji sloj slavonskog

---

¹¹⁴ Isto. Str. 244. *Paulus literatus de Horzowa* spominje se u Krnićevom članku *Zagrebačka isprava iz g. 1482* i naveden je posebno, ne u vezi s Mihaelom i Tomom Tompa de Horzowa. Krnić, B. *Zagrebačka isprava iz g. 1482. i oprost od plaćanja maltarine, Vjesnik hrvatskog arheološkog društva* (Zagreb). 8, 1(1905), str. 162. Pálosfalvi spominje i Blaža Magnusa (Nagy) de Horzowa kao rođaka Ivana Tompe de Horzowa. Taj Blaž se u Adamčekovom i Kampuševom *Popisu poreza* navodi samo kao Blaž i ima dva selišta u Horzowi (str. 26). U Horzowi imaju selišta i drugi vlasnici kao npr. Viti *familiaris* Sowan, Michaelis Petrinych (Adamček, Kampuš, str. 15).

¹¹⁵ Isto, str. 346.

¹¹⁶ Isto, str. 244.

¹¹⁷ Adamček, J., Kampuš, I. Nav. dj. Str. 32. Zazowacz je posjed kojeg nisam mogla naći, zato je ime zapisano tako kako je zabilježeno u dokumentima. Vjerojatno je to današnji Sasovac u blizini bilogorskog Severina.

¹¹⁸ Isto. Str. 16.

¹¹⁹ Isto. Str. 13. Spomenimo još da Hrvoje Petrić ubicira Temerje negdje na području Koprivnice i današnjeg Novigrada Podravske. O nekim toponimima ludbreške i koprivničke Podravine krajem 15. i početkom 16. stoljeća. *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU* (Varaždin). 9(2008), str. 244.

¹²⁰ Isto, str. 13. Poslije Mihajlove smrti nalazimo nešto manjih posjeda u Beketincu Mihajlovog brata Ivana Tompa de Horzowa i njegovog sina Franje (Franciscusa), str. 129.

¹²¹ Isto, str. 31.

¹²² Isto, str. 15.

¹²³ Poslije Mihajlove smrti ne nalazimo nijedan od ovih posjeda u vlasništvu obitelji Tompa, osim Beketinca ili Hotove i kurije u Temerju.

plemstva. S dobrom naobrazbom i s utjecajnim (vjerojatno) stricem, kanonikom Tomom, uzdigao se čak i u njegovu elitu, čime bi se Pálosfalvijska hipoteza pokazala ispravnom.

Pálosfalvi smatra da nijednoj obitelji toga ranga nije uspjelo zadržati svoj status i posjede više od jedne do dvije generacije, pa tako ni rođacima Mihaela Tompe. Mnoge su obitelji izgubile prestiž i pale na niži stupanj gubitkom utvrda. Obitelji Pataki, Horzowa i Fodrovci nisu niti imali utvrde, a nisu bili ni materijalno sposobni sagraditi ih. Da li je tituliranje nižih plemića s „*egregius*“ značilo isto u novom vijeku, kao i u kasnom srednjem vijeku, za sada nije moguće utvrditi, ali je činjenica da su tako bili oslovljavani i drugi pripadnici obitelji Tompa. Dokumenti spominju kao *egregiuse* i Melkiora Tompu de Horzowa,¹²⁴ Jurja Tompu 1644,¹²⁵ Franju Tompu 1674.¹²⁶ itd.

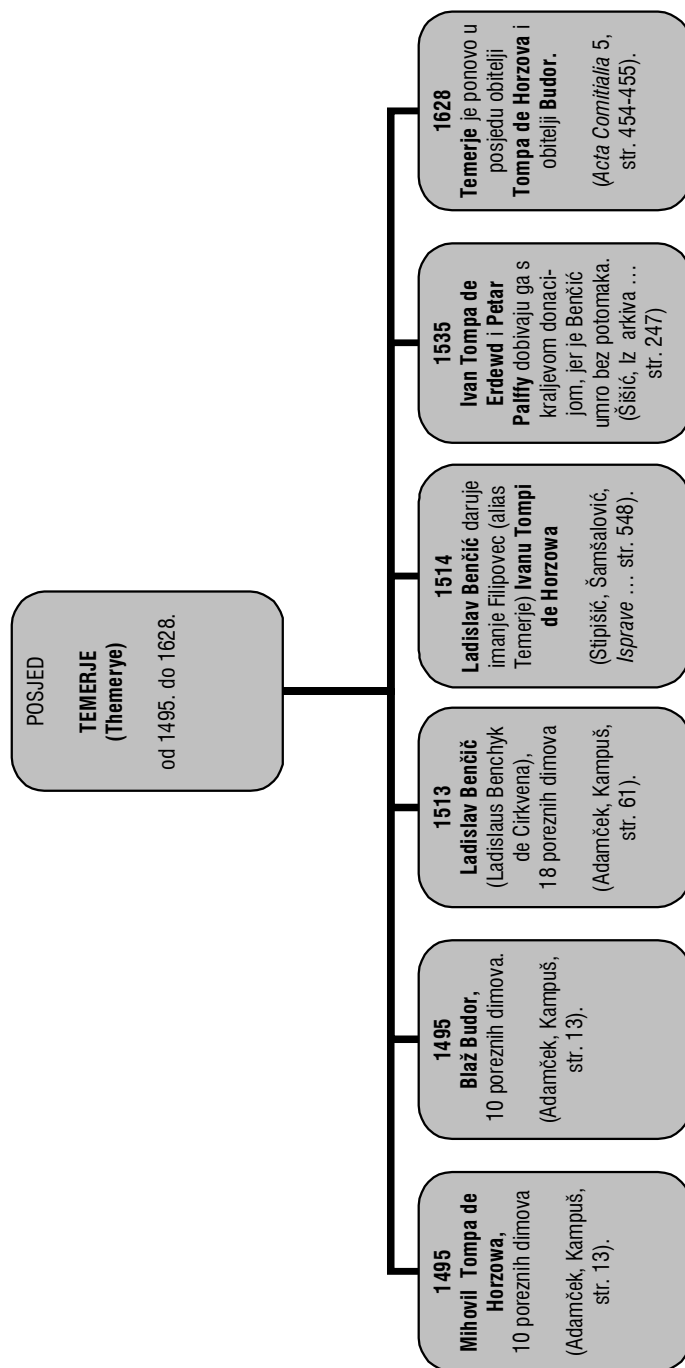
Plemićki sudac, dvorjanin (*aulicus*) i kraljev dikator Mihael Tompa de Horzowa bio je oženjen Kristinom, kćerkom Nikole Garažde (Garázda), familijara Stjepana Zapolje i njegovog kaštelana u gradu Zelini. Izgleda da je umro relativno mlad, spominje se sve do 1508. Nije imao potomaka.

---

¹²⁴ *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1526-1536.* 1. dio. Uredio F. Šišić. Zagreb, 1917. Str. 335.

¹²⁵ *Zaključci Hrvatskog sabora.* Pripremio J. Buturac et al. Knj. 1. 1631-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958. Str. 119.

¹²⁶ Isto. Str. 335.

Dijagram 3. Iz ove sheme vidljivo je kako su posjedi u Temerju bili prvo u vlasništvu Mihajla Tompe de Horzowa i Blaža Budora iz Budrovca. Budući da taj posjed prije nije bio u vlasništvu obitelji Tompa, to je vjerojatno bio miraz Kristine Garažda. Nakon Mihajlove smrti Kristina se preudaje za Bencića i taj posjed donosi u novi brak (nakon 1508). Zbog toga Bencić daruje to imanje u paketu s ostalima Mihajlovom bratu Ivanu, u slučaju da ne bude imao potomaka. To se i dogodilo, no kad je oko 1535. Bencić umro, taj posjed ne dobivaju sinovi (već pokojnoga) Ivana Tompe de Horzowa, nego Ivan Tompa de Erdewd, brat biskupa Šimuna Bakača i biskupov nećak Petar Palffy. Vjerojatno su sinovi Ivana Tompe de Horzowa uspjeli dobiti nazad taj posjed, jer se 1628. spominje ponovo u njihovom vlasništvu.

U drugoj polovici 15. stoljeća više se puta spominje i zagrebački kanonik Tomo Tompa, koji je vjerojatno bio Mihajlov i Ivanov stric. Na dvoru kralja Ladislava I. Postumusa, bio je kaptolski nuncij 1457. Tamo je s prepoštom Vidom i kanonikom Klementom iz Gore tražio od kralja da se Kaptolu vrati toranj zvan *Popov turn*, koji se nalazio na brijegu u Gradecu. Turn im je na silu oduzeo Ulrik Celjski i tamo postavio svog kapetana i svoju vojsku.¹²⁷

Recentni strojopis u HDA navodi neispravan podatak kada spominje kanonika Tomu Tompa, koji je posjetio kralja Matiju Korvina 1460. i koji je „*položio doktorat u Bologni*“. Za izvor navodi Klaićevu *Povijest Hrvata*. To kod Klaića ne piše; piše samo da je posjetio Ladislava I. Postumusa. Je li Tomo Tompa zaista doktorirao u Bologni nismo istraživali. Mnogo je vjerojatnija Tkalčićeva tvrdnja da su zagrebački kanonici bili „*decretorum doctores*“. Taj su naziv dobili na studiju u Italiji, naročito u Bologni.¹²⁸

Kratak zapis spominje Tomu Tompa i 1459. Tada je Doroteja Blagajska darovala Lipu i Bužim svom novom mužu Martinu Frankopanu. Darovna pogodba bila je izdana u Steničnjaku u prisutnosti kaptolskih poslanika, kanonika Klementa iz Gore, Martina Martinovačkog i Tome Tompe.¹²⁹

Toma Tompa de Horzowa, zvani Krispus, bio je zagrebački kanonik od 1457. do 1488. Sagrađio je i kuriju, koja je bila procijenjena na 40 forinti.¹³⁰

Početak novoga vijeka spominje se na nekoliko mjesta Baltazar Tompa de Horzowa, kraljev bilježnik iz Zagreba,¹³¹ koji je po Pálosfalviju bio sin Ivana Tompe de Horzowa. Kralj Ludovik II. naložio mu je 17. kolovoza 1520. da prouči prava i dužnosti Turopoljaca u vezi s nekim njihovim sporom s medvedgradskim velikašima.¹³²

---

¹²⁷ Klaić, V. *Povijest Hrvata*. Knj. 3. Zagreb : Nakladni zavod MH, 1974. Str. 343.

¹²⁸ *Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagabriae*. Uredio I. K. Tkalčić. Knj. 2. Zagreb : 1894. Str. 171.

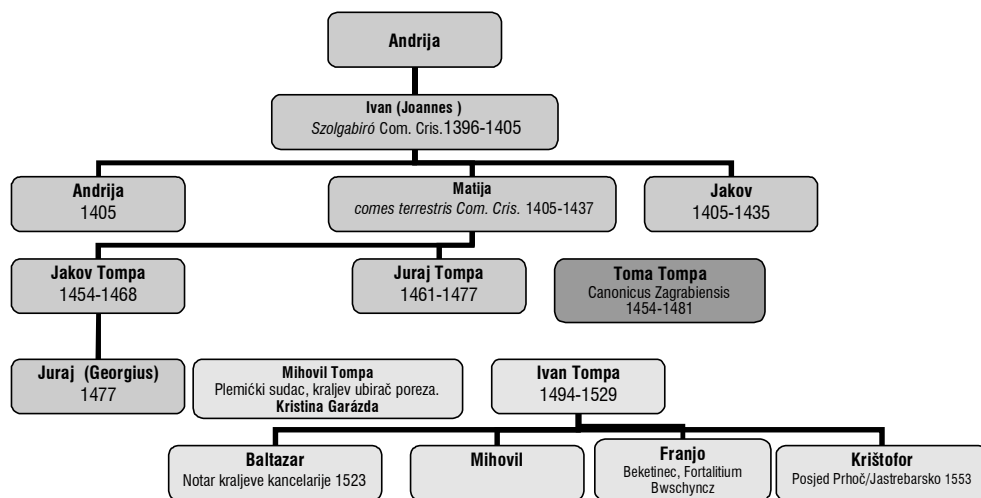
¹²⁹ Lopašić, R. *Gradovi oko Kupe i Korane*. Zagreb : Matica hrvatska, 1895. Str. 172.

¹³⁰ Ivančan, L. Stanovi zagrebačkih kanonika. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 5(1932), str. 228.

¹³¹ Magyar Országos Levéltár - Diplomataikai Levéltár: DL 38060. URL:

<http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/dldf42/3/254bd/25f1a/26209?fn=documentframe.htm&f=templates&2.0>

¹³² Laszowski, E. *Povijest plemenite općine Turopolje*. Zagreb : Tisak Antuna Scholza, 1910. Str. 65.

Dijagram 4. Grafički prikaz obitelji Tompa de Horzowa u 15. stoljeću po T. Pálosfalviu i njegovoj disertaciji *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Kanonik Toma Tompa bio je rođak Mihajla i Ivana, ali ne znamo njihovu točnu obiteljsku vezu (čini se da im je bio stric). Zato taj pravokutnik nije povezan s nijednom osobom. S ostalima nisu povezana niti braća Mihajlo i Ivan. Očito je da ni Pálosfalvi nije utvrdio njihove roditelje. Mihajlo je umro bez nasljednika, a Ivan je imao četvoricu sinova.

Tri godine kasnije spominje se Baltazar u ulozi tužitelja. Zajedno s Andrijom Budorom, nećakom Blaža Budora iz Budrovca,¹³³ ulaže 1523. tužbu protiv plemića Ivana Ernušta, zvanog Hampo. U tužbi se navodi da je Ernuštov kaštelan Ladislav Vitez iz Komarnice poslao svoje kmetove na Budorova i Tompina imanja. Ovi su posjekli mnogo stabala u njihovim šumama, a psi su rastrgali četiri krave. Zbog toga je ban Ivan Karlović naložio Čazmanskom kaptolu da započne istragu o tom događaju. Istražitelji su utvrdili istinitost optužbe.¹³⁴ Obitelji Budor i Tompa bile su susjedi već u 15. stoljeću. Godine 1495. Blaž Budor i Mihajlo Tompa bili su vlasnici u Temerju svaki sa po deset selišta.¹³⁵ Kao što smo vidjeli, Budori su kao zemljišni susjedi Tompa odigrali neslavnu ulogu kada su 1531. dobili darovnicom od kralja Benčićeva imanja, koja bi na temelju pogodbe nakon Benčićeve smrti trebala pripasti Ivanu Tompi de Horzowa odnosno njegovim nasljednicima. U prvoj grafičkoj shemi, koja predstavlja rodoslovno stablo obitelji Budor,¹³⁶ nismo našli podatke da su obitelji Tompa iz Horzowe i Budor iz Budrovca bile povezane udajama ili ženidbama. Za susjede bi to bilo čudno, jer smo otkrili da su se Tompe i kasnije ženili i udavali baš s pripadnicima obližnjih

¹³³ Pálffy, G. Plemićka obitelj Budor iz Budrovca u razdoblju od 15. do 18. stoljeća. *Podravina* (Samobor). 2, 3(2003), str. 10.

¹³⁴ Petrić, H. O nekim toponimima Ludbreške i Koprivničke Podravine krajem 15 i početkom 16. stoljeća. *Radovi Zavoda za znanstveni rad, HAZU* (Varaždin). 9(2008), str. 236.

¹³⁵ Adamček, J., Kampuš, I. Nav. dj. Str. 13.

¹³⁶ Pálffy, G. Plemićka obitelj Budor iz Budrovca u razdoblju od 15. do 18. stoljeća/Feudal Nobility Budor from Budrovac in the period fifteenth to eighteenth century. *Podravina*. 2, 3(2003), str. 10.

plemićkih obitelji. Ništa ne znamo o obitelji iz koje dolazi Katarina, žena Ivana Tompe de Horzowa. Kod Budora nalazimo dvije Katarine, prva je bila druga žena Blaža Budora, koji je umro prije 1502, druga je bila kćer Blaževog brata Nikole, udata za Ivana od Bliznafa.¹³⁷

IX. Deveta tvrdnja (str. 3) spominje da su potomci ove obitelji poslije živjeli u Lipniku, Bratovancima i Sredičkom:

„Poslije živjeli su potomci ove obitelji kao vlastela u Lipniku, Bratovancima i Sredičkom sve do 1875.“

Iz ove tvrdnje jasno je da autor strojopisa smatra sve spomenute osobe iz roda Tompa predstavnicima jedne obitelji, što nije točno. Ali moramo naglasiti i našu pretpostavku da je moguće sve osobe s prezimenom Tompa te s odrednicom Horzowa i de Palychna - spomenute u strojopisu kao i u drugim izvorima - smatrati predstavnicima više obitelji Tompa, koje potječu iz jednog roda. Analizom heraldičkih elemenata na njihovim grbovima to možemo potvrditi. To se vidi i po tome što su predstavnici jedne te iste obitelji kasnije rabili obje odrednice - de Horzowa i de Palychna. To neposredno priznaje i autor strojopisa kada piše na drugoj strani: *„Loza „od Palichne“Palisnel koja se piše danas od Palichne i od Horzowe živi u Zagrebu te su članovi te loze, koji još žive: ...“*. Kojoj grani pripadaju, ne znaju ni danas živući članovi neke druge plemićke obitelji Tompa, koja je imala posjede u Tržiću i Repišću pod Okićem i koja je bila, sudeći po nekim listinama s kraja 17. stoljeća, rodbinski povezana s ostalim Tompama. Njihovi posjedi su bili u neposrednoj blizini kraja Prhoč (Perhoch, Perhocz, Perchoche), koji je 1553. pripadao Krištoforu Tompi, sinu Ivana Tompe od Horzowa i Galgova (Galgowo), koje je 1596. pripadalo Melkioru Tompi de Horzowa.

Međutim, bez dodatnih istraživanja ne možemo „ovoj obitelji“ priključiti niti sve osobe iz loze de Monyoro, a još manje one Tompa de Erdewd.

Prvi dio priloga za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa završavamo negdje oko sredine 16. stoljeća, a dio kasnijih analiza bit će prilog o obitelji Tompa iz Pokuplja (Lipnik, Bratovanci, Sredičko, Bubnjarci) te obitelji Tompa pod Okićem, kao i utvrđivanje njihove moguće rodbinske povezanosti.

Autor strojopisa kratko spominje i druge osobe iz roda Tompa, Melkiora Tompa de Horzowa i Nikolu Tompa. Njima ćemo posvetiti više riječi u sljedećem prilogu. Pored toga, autor strojopisa opisuje i dva grba rodbine, zajedničkog loze de Palychna i de Monyoro te grb loze de Horzowa. Grbovima rodbine Tompa, kao i opisima drugih zanimljivih osoba iz roda Tompa bit će posvećen drugi prilog, kada budu analizirani i ostali dokumenti iz fonda obitelji Tompa u HDA, među njima i obiteljska genealogija sastavljena krajem 19. stoljeća. Sastavio ju je župnik iz Lipnika pod nazivom *Deductio Genealogiae Tompianae ab ano 1664 usque ad annum 1880 de Protocolis parochialis*. Iako je pomoću te genealogije relativno lako slijediti potomke Petra Tompe od Paližne, upravitelja zaplijenjenih imanja grofova Zrinskih, zanimljiv je podatak da i njezin tvorac spominje Ivana Tompu, brata biskupa Šimuna Bakača, kao mogućeg „rodonačelnika“ te grane iz roda Tompa.

---

¹³⁷ Isto.

Zaključak

U članku smo detaljno razmotrili tvrdnje anonimnog autora strojopisa iz prve polovine 20. stoljeća koji se nalazi u fondu obitelji Tompa u HDA. Te tvrdnje smo analizirali i uspoređivali s podacima iz literature i izvora, kao i s nekim dokumentima koji su također sastavni dio fonda obitelji Tompa u HDA. Za mnoge tvrdnje iz strojopisa pokazalo se da nemaju realnu osnovu ili da su površne, a neke među njima i netočne. Krajnji dojam nakon čitanja tog kratkog teksta je taj, da je autor jednostavno samo nanizao sve plemiće s prezimenom Tompa o kojima je našao podatke u vrelima i literaturi. Sve osobe o kojima piše svrstava u jednu obitelj, ali to ničim ne dokazuje. Na drugom pak mjestu, za osobe za koje možemo dokazati usku obiteljsku vezu, to uopće ne navodi. Tako u jednoj rečenici spominje Mihajla Tompu i ne povezuje ga s bratom Ivanom Tompa de Horzowa, kao što ni potonjeg ne povezuje s njegovim sinom Baltazarom. Autor strojopisa povezuje Ivana Tompu (de Erdewd) u usku obiteljsku vezu s biskupom Šimunom Bakačem, što je točno, ali ne spominje točno određenu obiteljsku vezu potonjih sa ostalim Tompama. Postojale su dvije osobe s imenom Ivan Tompa, koje su živjele približno u isto vrijeme. Prvi je bio Ivan Tompa de Horzowa, koji se u izvorima spominje do 1529. i pripadnik je obitelji Tompa de Horzowa. Drugi je bio Ivan Tompa, ponekad zapisan i s odrednicom 'de Erdewd' te je naveden kao stariji brat (*frater senioris carnalis*) biskupa Šimuna Bakača. On se spominje u razdoblju 1531-1535. Svakako moramo odbaciti implikaciju da su ta dva Ivana Tompe bili ista osoba. Zato još jednom nabrojimo tvrdnje autora strojopisa, koje ne možemo prihvatiti kao točne.

- Ne možemo dokazati da su križevački Tompa de Horzowa došli iz Erdelja, a još manje da su bili vlaški „knezovi“ slavenskog podrijetla.

- Također ne možemo smatrati dokazanom tvrdnju, da su Tompa de Palychna i Tompa de Monyoro dvije loze zajedničkog izvora i da su imali jednaki grb. Istina je da četiri grba obitelji de Horzowa i Palychna imaju iste heraldičke elemente u štitu grba, što ih zaista rodbinski povezuje, ali to ne možemo tvrditi i za obitelj Tompa de Monyoro, jer njihov grb nismo pronašli.

- Još manje možemo povezati u obiteljske odnose granu Bakač de Erdewd (nazivanu i Tompa) s obiteljima Tompa de Horzowa i de Palychna, jer ni za to nismo pronašli pisane izvore.

- Ničim ne možemo dokazati istovjetnost Ivana Tompe, brata biskupa Šimuna Bakača s Ivanom Tompa de Horzowa, bratom Mihajla Tompe de Horzowa.

- Kao nedokazanu moramo odbaciti i tvrdnju, da je vicecomes Senja Tumpa, iz roda Vuković iz Gacke, bio pripadnik u Primorje doseljene grane „obitelji“ Tompa.

- Također ne možemo dokazati niti tvrdnju da je iz grane Tompa de Palychna potekao hrvatski ban i vranski prior Ivan od Paližne. Međutim, možemo smatrati točnom autorovu tvrdnju da su Tompa de Palychna i Tompa de Horzowa dvije grane jedne loze.

U članku smo, s obzirom na strojopis, napisali i kratke prikaze likova nekih istaknutijih pripadnika roda. To su Tomo Tompa, zagrebački kanonik, Mihajlo Tompa de Horzowa, plemićki sudac i ubirač poreza u Kraljevini Slavoniji, njegov brat Ivan Tompa de Horzowa, Ivanov sin Baltazar te dvije osobe iz loze de Monyoro, pečušskog

biskupa i zagrebačkog kanonika Jurja Tompu te Stjepana Tompu, stjegonošu Nikole Zrinskog Sigetskog.

Zbog preglednosti, ispustili smo neke detalje i osobe koje se spominju u strojopisu i kojima ćemo se vratiti u sljedećem prilogu, kada budemo promatrali članove plemićkih obitelji Tompa kroz prizmu još jednog dokumenta u fondu obitelji Tompa u HDA, a to je obiteljska genealogija od 1664. do 1880 godine. Poseban prilog posvetit ćemo i analizi četiri do sada poznata grba plemićkih obitelji Tompa.

Izvori i literatura

Izvori

1. HR-HDA-885. Zbirka grbovnica. Melchior Tompa de Horzowa, 1590.
2. HR-HDA-775. Obitelj Tompa.
3. AHASU. Zbirka latinskih listina. D-VIIb-70.

Literatura

1. *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1526-1536.* 1. dio. [Uredio Ferdo Šišić]. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1917.
2. *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1557-1577.* 3. dio. [Uredio Ferdo Šišić]. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916.
3. *Acta Comititalia Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae. Hrvatski saborski spisi od leta 1609-1630.* 5. dio. [Uredio Ferdo Šišić]. Zagreb : Academia Scienciarum et artium Slavorum meridionalium, 1916.
4. Adamček, J., Kampuš, I. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću.* Izvori za hrvatsku povijest 3. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest, 1976.
5. Bojničić, I. *Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch: in einer neu, vollständig geordneten und reichvermehrten Auflage: mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen. Bd. 4 Abt. 13, Der Adel von Kroatien und Slavonien.* Nürnberg : Von Bauer und Raspe, 1899.
6. Bojničić, I. Škrinja privilegija kraljevine. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 1(1899), str. 209-230.
7. Budak, N. *Hrvatska i Slavonija u ranome novom vijeku.* Zagreb : Leykam International, 2007.
8. Buturac, J. *Regesta za spomenike Križevaca i okolice 1134-1940.* Križevci : Skupština općine Križevci, 1991.
9. Buturac, J. *Regesta Jastrebarskog i okolice 1237-1919.* Jastrebarsko : Naklada Slap, 1993.
10. Buturac, J. *Regesta za spomenike Požege i okolice 1221-1860.* Zagreb : Hrvatsko društvo Sv. Ćirila i Metoda, 1990.
11. Buturac, J. Inventar i regesti za starije dokumente zagrebačkog kaptolskog arhiva 1401-1700. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). XI-XII(1968-1969), str. 261-319.

12. *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*. Knj. 10. [uredio Tadija Smičiklas]. Zagreb : 1912.
13. Federmayer, F. *Rody stareho Prešporka : Genealogický rozbor obyvatel'stva a topografia mesta podl'a súpisu z roku 1624*. Bratislava, 2003.
14. Fügedi, E. *The Elefánthy: The Hungarian Nobleman and His Kindred*. Budapest: Central European University Press, 1998.
15. *History of Transylvania*. Budapest : Institute of the Hungarian Academy of Sciences, 1994.
16. Horvat, R. *Povijest Hrvatske*. Zagreb, 1924.
17. Horvat, R. *Prošlost grada Zagreba*. Zagreb : August Cesarec, Atlantic paper, 1992, (pretisak)
18. *Hrvatski biografski leksikon*. [glavni urednik Nikica Kolumbić]. Knj. 1. Zagreb : Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983.
19. *Hrvatski biografski leksikon*. [glavni urednik Nikica Kolumbić]. Knj. 4. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1998.
20. Ivančan, L. Stanovi zagrebačkih Kanonika. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 5(1932), str. 163-229.
21. Klaić, N. Neki novi pogledi na uzroke hrvatsko-slovenske seljačke bune 1572-1573 god. *Zgodovinski časopis* (Ljubljana). XXVII, 3-4(1978), str. 219-303.
22. Klaić, V. *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća*. Knj. 4. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1974.
23. Klaić, V. *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća*. Knj. 3. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1974.
24. Kontler, L. *Tisočletje v Srednji Evropi: madžarska zgodovina*. Zgodovina držav in narodov 2. Ljubljana : Slovenska matica, 2005.
25. Kukuljević Sakcinski, I. *Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci Sv. Ivana*. Zagreb : Tisak dioničke tiskarne, 1886.
26. Laszowski, E. *Ribnik. Historička razprava*. Zagreb : Antikvarna knjižara M. F. Strmeckega, 1893.
27. Laszowski, E. *Grad Ozalj i njegova okolina: mjestopisne i povjesne crtice*. Pretisak originala iz 1929, Ozalj : Družba „Braća hrvatskog Zmaja“, 1993.
28. Laszowski, E. *Povijest plemenite općine Turopolje*. Zagreb : Tisak Antuna Scholza, 1910.
29. Lopašić, R. *Bihać i bihaćka krajina*. Zagreb : Matica hrvatska, 1890.
30. Lopašić, R. *Gradovi oko Kupe i Korane*. [Uredio Emilij Laszowski]. Zagreb : Matica hrvatska, 1895.
31. Miklošič, F. *Etimologische Wörterbuch der slavischen Sprachen*. Wien : W. Braumüller, 1886.
32. *Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagabriae / Povjestni spomenici kraljevskog grada Zagreba* [uredio I. K. Tkalčić]. Knj. 3. Zagreb, 1889.
33. Noršić, V. Regesta arkiva obitelji pl. Bedeković-Komorski 1267-1600. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 5(1931), str. 143-162.
34. Pálffy, G. Plemićka obitelj Budor iz Budrovca u razdoblju od 15. do 18. stoljeća/Feudal Nobility Budor from Budrovac in the period fifteenth to eighteenth century. *Podravina*. 2, 3(2003), str. 5-75.
35. Stipišić J., Šamšalović M. Isprave u Arhivu Jugoslovenske akademije. Od smrti kralja Matije Korvina do smrti kralja Vladislava II. *Zbornik Historijskog Instituta JAZU* (Zagreb). 4(1961), str. 465-554.

36. Strohal, R. *Uz Lujzinsku cestu*. Rijeka : Tiskara Rijeka, 1993. Pretisak prvog izdanja iz 1935.
37. Strohal, R. *Severin u Gorskom kotaru na Kupi*. Zagreb : Jugoslovenska štampa, 1932.
38. Šišić, F. Iz arkiva v Körmendu. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 7(1905), str. 209-252.
39. Šišić, F. Iz arkiva hercega Batthyányja u Körmendu. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 14(1912), str. 43-58.
40. Tomić, J. E. *Za kralja, za dom : historijska pripovjest iz XVIII. Vieka. 2. dio (Žrtve zablude)*. Zagreb : Naklada Matice Hrvatske, 1895.
41. *Zaključci Hrvatskog sabora*. [pripravio J. Buturac]. Knj. 1, 1631-1693. Zagreb : Državni arhiv NR Hrvatske, 1958.

WWW izvori i literatura

1. Adamček, J. Seljačka buna na posjedima Bele i Ivanića 1568-69. *Historijski zbornik* (Zagreb). XXV-XXVI(1972/73), str. 243-249. URL: http://www.historiografija.hr/hz/1972/HZ_25-26_11_ADAMCEK.pdf. (5. listopada 2011).
2. *Analitički inventar. Obitelj Vragović 1528-1729*. Državni arhiv u Varaždinu, 2000. HR-DAVŽ-1115. URL: <http://arhinet.arhiv.hr/Pages/PdfFile.aspx?Id=1302>. (5. listopada 2012).
3. Andrić, S. Podgorje Papuka i Krndije u srednjem vijeku: prilozi za lokalnu povijest. *Scrinia Slavonica* (Slavonski Brod). 8(2008), str. 55-112. URL: <http://hrcak.srce.hr/41335>. (6. listopada 2012).
4. Blagec, O. Hrvatski podbanovi i župani Križevačke i Zagrebačke županije od sredine 16. do sredine 18. stoljeća. *Cris* (Križevci). 13, 1(2011), str. 300-318. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/101431> (10. lipnja 2012).
5. Budak, N. Ivan od Paližne, prior vranski, vitez Sv. Ivana. *Historijski zbornik*. 42, 1(1989), str. 57-70. URL: http://www.historiografija.hr/hz/1989/HZ_42_6_BUDAK.pdf. (6. listopada 2012).
6. Bulboacă, S. The Institution of Banat in the Banat of Lugoj and Caransebes in the XVIth – XVIIth centuries. *Societate și Politică*. 9, 9(2011), str. 88-97. DOAJ-Directory of Open Access Journals. URL: <http://www.uvvg.ro/socpol/images/stories/2011-1/7.pdf>. (6. listopada 2012).
7. Fallenbüchl, Z. *Állami (Királyi és Császári) Tisztviselők a 17. Századi Magyarországon: Adattár*. Budapest : Országos Széchényi Könyvtár Osiris Kiadó, 2002. URL: <http://mek.oszk.hu/02300/02333/02333.pdf>. (6. listopada 2012).
8. Golub, I. Križanićev rodni kraj i rod Križanića u njegovim spisima i suvremenim zapisima. *Historijski zbornik* (Zagreb). 25/26(1972-1973), str. 343-368. URL: http://www.historiografija.hr/hz/1972/HZ_25-26_17_GOLUB.pdf (20. siječnja 2012).
9. Gradski muzej Karlovac. URL: http://www.mdc.hr/UserFiles/Image/izdavastvo/izvjesca_hr/2009/MG%20Karlovca.pdf (1. rujna 2012).
10. Historia obce Tupá. URL: http://www.tupa.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=3 (16. travnja 2012).

11. *History of Transylvania*. Vol. 1. New York : Columbia University Press, 2001. URL: <http://mek.niif.hu/03400/03407/html/1.html> (6. svibnja 2012).

12. Hrad Čabrad – Historia. URL: <http://www.dady.nfo.sk/tramping/historia.htm> (23. studenoga 2011).

13. Hungarian Village Finder, Atlas, and Gazetteer for the Kingdom of Hungary Index. URL: <http://www.hungarianvillagefinder.com> (5. siječnja 2012).

14. Hungary family index: rodoslov obitelji Palfy. URL: <http://genealogy.euweb.cz/hung/hungary.html>. (5. siječnja 2012)

15. Hungary family index: rodoslov obitelji Szerdahelyi, Imreffy, Dersffy: URL: <http://genealogy.euweb.cz/hung/hungary.html> (16. srpnja 2012).

16. Jerković, M. Plemstvo Križevačke županije u srednjem vijeku – uvod u problematiku i historiografski pregled. *Povijesni prilozi* (Zagreb). 34(2008), str. 45-69. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/43798> (5. listopada 2012).

17. Jurković, I. „Veliki i osobit razbojnik“ u službi pape – Petar Kružić, kapetan najjužnijeg dijela protuosmanskog sustava Hrvatske. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 25(2007), str. 153-181. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id=clanak_jezik=29016. (6. listopada 2012).

18. Kampuš, I. Popisi i obračuni dike u vrijeme Habsburgovaca 1572-1596. *Radovi*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za hrvatsku povijest (Zagreb). 34-35-36(2004), str. 9-27. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/75717> (6. listopada 2012).

19. Kiss, L. O medsebojnom jezikovnem vplivanju Slovanov in Madžarov. *Je-zik in slovstvo* (Ljubljana). 2, 6(1967), str. 167-171.

URL: www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC...4efe.../. (6. kolovoza 2012),

20. Katušić, M., Mayer A. Regesti isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: isprave iz razdoblja 1527-1530. Prvi dio. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 25(2007), str. 295-329. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/29027>. (6. studenog 2011).

21. Katušić, M. Regesti isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Drugi dio: isprave iz razdoblja 1531-1537. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (Zagreb). 26(2008), str. 241-274. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/53524> (6. studenog 2011).

22. Klaić, V. Prilozi za povijest grada Zeline. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/76541> (7. kolovoza 2011).

23. Koller, J. *Historiae episcopatus Quinque-ecclesiarum*. Knjiga V, str. 323-331. Posonii, 1801. URL: http://books.google.si/books?id=oBcVAAAAQAAJ&pg=PR8&lpq=PR8&dq=Georgius+Tompa+episcopus&source=bl&ots=vGvkPo0asl&sig=MSPQnf7z_bEar_DkZsnwqRlY27Y&hl=sl&sa=X&ei=cR5wUJ_DDcXitQa-. (5. listopada 2012).

24. Krčelić, B. A. *Historiarum Cathedralis ecclesiae Zagrabiensis*. Knj. 1. Zagreb, 1780. URL: http://books.google.si/books?id=qhEVAQAQAAJ&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Balthasar+Adam+Kercselich%22&source=bl&ots=0o96ddfxWx&sig=ZsUDl5_deu6B9j6WV_MFCRUWxf&hl=sl&sa=X&ei=DDNwUKKcLsjVsgaqmoDwDw&ved=0CDQO6AEwAg#v=onepage&q&f=false. (6. listopada 2012).

25. Krnić, B. Judicium generale (opći sud) u Ugarskoj i Hrvatskoj. *Vjesnik Arheološkog muzeja* (Zagreb). 9, 1(1907), str. 55-56. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/76302> (15. studenog 2011).

26. Krnić, B. Zagrebačka isprava iz g. 1482 i oprost od plaćanja maltarine. *Vjesnik hrvatskoga arheološkog društva* (Zagreb). 8, 1(1905), str. 159-164. URL: <http://hrcak.srce.hr/49599> (12. prosinca 2011).

27. Kukuljević Sakcinski, I. *Arkiv za povjesnicu jugoslavensku*. Knj. 10, Zagreb, 1869. Internet Archive. URL: <http://www.archive.org/details/arkivzapovjestn03agragoog> (1. veljače 2012).

28. Laszowski, E. O uredjenju medja Hrvatske naprama Kranjskoj god. 1550. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 8(1906), str. 178-186. URL: <http://arhinet.arhiv.hr/Pages/DigitalniArhiv.aspx>. (10. travnja 2012).

29. Laszowski, E. Od Ladešić-drage do Ribnika. *Hrvatski planinar* (Zagreb). 6, 11-12(1903), str. 92-94. URL: <http://www.sumari.hr/biblio/hp/htm/S109385.htm>. (12. veljače 2012).

30. Magyar Országos Levéltár : DL 38060 (Diplomatikai levéltár). URL: <http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/dldf42/3/254bd/25f1a/26209?fn=document-frame.htm&f=templates&2.0> (12. kolovoza 2012).

31. Magyar Országos Levéltár – CCLXXVII. URL: <http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/fejer/2e32/.../2f6b?> (12. kolovoza 2012).

32. Magyar Országos Levéltár. URL: <http://www.arcanum.hu/mol/lpext.dll/fejer/2ab4/2ac0/2ba5?fn=document-frame.htm7f...> (12. kolovoza 2012).

33. Majnarić, I. Izvori za povijest plemstva: Pregled s osvrtom na Hrvatski državni arhiv. *Povijesni prilozi*. Časopis Hrvatskog Instituta za povjest (Zagreb). 25, 31(2006), str. 23-36. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/19644> (10. prosinca 2011).

34. *Monumenta Habsburgica Regni Croatiae Dalmatiae Slavoniae* / Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije [uredio Emilij Laszowski]. Zagreb : Tisak Dioničke tiskare, 1916. URL: <http://www.scribd.com/doc/85363266/Elegance>. (16. srpnja 2012).

35. Nagy, I., Friebeisz, I. *Magyarország családai : Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*. Vol. 11-12. Pest, 1865.

URL:

<http://books.google.si/books?id=CfkUAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=sl#v=one-page&q&f=false> (19. kolovoza 2012).

36. Odluka o donošenju prostornog plana Grada Zaboka. URL: http://www.zabok.hr/documents/PPUGZ09/Odluka_o_donosenju_PPUGZ_09.pdf (6. kolovoza 2012).

37. Pálosfalvi, T. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526*. Budapest: Central European University Department of Medieval Studies, 2012. URL: <http://www.etd.ceu.hu/2012/mphpat01.pdf>. (15. srpnja 2012).

38. Pavleš, R. Srednjovjekovna topografija Cirkvene, Žabna i njihove okolice. *Cris* (Križevci). XI, 1(2009), str. 17-29. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/79555> (5. veljače 2011).

39. Pavleš, R. Prirodni i društveni okoliš srednjovjekovnog kotara Komarnice iskazan kroz toponime. *Podravina* (Samobor). 10, 20(2011), str. 8-23. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=114905 (5. listopada 2012).

40. Pavleš, R. Četiri posjeda u srednjovjekovnom Kalničkom kotaru. *Cris* (Križevci). VIII, 1(2006), str. 5-13. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/9002> (5. veljače 2011).

41. Pavleš, R. Topografija dvaju križničkih redova u dolini Glogovnice. *Cris* (Križevci). VII, 1(2005), str. 14-23. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/4340> (5. veljače 2011).

42. Petrić, H. O nekim toponimima Ludbreške i Koprivničke Podravine krajem 15. i početkom 16. stoljeća. *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU* (Varaždin). 9(2008), str. 211-250. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=53967 (7. listopada 2011).

43. Popa-Gorjanu, C. Privilegiul nobililor Români din Lugoj din anul 1444 și formarea nobilimii Românești în Banat / The Charter of the Romanian Nobles of Lugoj from 1444 and the formation of the Romanian nobility in the Banat. *Annales Universitatis Apulensis* (Alba Iulia). Series Historica, 6(2002). URL: http://istorie.uab.ro/publicati/colectia_anash/annales_6/05.pdf (2. prosinca 2011).

44. *Prostorni plan Krapinsko-zagorske županije*. Krapina, 2002. URL: <http://www.mzoopu.hr/doc/PPZHR2010/02-Krapina-00-krapina-tekst-web.pdf> (12. kolovoza 2012).

45. Skrabčiansky hrad. URL: <http://www.slovenskehrady.sk/skrabciansky-hrad> (12. kolovoza 2012).

46. Szabo, Đ. Spomenici kotara Krapina i Zlatar. *Vjesnik arheološkog muzeja u Zagrebu* (Zagreb). 13, 1(1914), str. 103-204. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=80678 (7. ožujka 2011).

47. Szegedi, J. *Rubricae Sive Synopses Titolarum, Capitum et Articularum Universis Iuris Ungarici; nunc primum collectae, et in tres partes, atque in Tyrnavum gratias; notes juridicis, historicis, chronologicis, nec non Etymologica illustratae*. Tyrnaviae, 1743.

URL: http://books.google.si/books?id=bHdDAAAACAAJ&pg=PA126&lpg=PA126&dq=Stephanus+Tompa&source=bl&ots=3CzxjaQoZ&sig=Zmjv_BTDCqAkwrqQjb0pXPidvc&hl=sl#v=onepage&q=Stephanus%20Tompa&f=false (6. travnja 2012).

48. *Ungarische Rundschau für Historische und Soziale Wissenschaften*. Lukinich, E. Die Rumänen unter den Hunyadi. Knj. 3. München: Duncker und Humboldt, 1914. URL: <http://archive.org/stream/ungarischerundsc03mnuoft#page/964/mode/2up>. (6. listopada 2012).

49. Varga, I. Magyrorszögi tanulök a Padova egyetemen a XV–XVI. századfordulón. URL: www.epa.hu/00000/00001/00292 (2. prosinca 2011).

50. Wagner, C. *Analecta Scepusi Sacri et Profani*. Dip 1. Complectens Bullas Pontificum, Caesarum, regumque diplomata, illustrorum virorum epistolas, aliaque monumenta literaria ad notitiam Scepusii facientur. Viennae, 1774. URL: http://books.google.si/books?id=JUEAAAACAAJ&pg=PA282&lpg=PA282&dq=Wagner+Analecta+Scepusi&source=bl&ots=qIsEvNcNGo&sig=TE_MXq4moaG8MppvIb592GUEVGc&hl=sl#v=onepage&q=Wagner%20Analecta%20Scepusi&f=false. (3. prosinca 2011).

51. Wurzbach, C. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* OCR 46. 1882. URL: <http://archive.org/details/BiographischesLexikonDesKaiserthumsOesterrOcr46> (5. listopada 2012).

E-mail korespondencija G. Kreačić

Popa-Gorjanu, Cosmin: RE: Medieval Nobility Thompa (elektronska pošta). Poruka za: Goranka Kreačić. 4. prosinca 2011.

Popa-Gorjanu, Cosmin: RE: New findings of Tompa family (elektronska pošta). Poruka za: Goranka Kreačić. 16. prosinca 2011.

Federmayer, Frederik: RE: Tompa de Monyoro (elektronska pošta). Poruka za Goranka Kreačić, 4. ožujka 2012.

Šivic-Dular, Alenka: RE: Tompa (elektronska pošta). Poruka za: Goranka Kreačić, 19. siječnja 2012 (citirano 20. siječnja 2012).

Summary

CONTRIBUTION TO THE RECONSTRUCTION OF THE HISTORY OF OLD CROATIAN NOBLE FAMILIES TOMPA OF HORZOWA AND TOMPA OF PALYCHNA

This article is an attempt of the critical revision of the recent text written by anonymous historian/archivist from the first half of 20th century. This text was found as an addition to the *Fonds of the family Tompa* (HR-HDA-775) in the *Croatian State Archives* (CSA). His text explores a short history of the old Croatian family Tompa of lesser nobility and covers the period from 15th to 20th century. Some members of these kindred are described as one family but in most cases, it is impossible to link them to each other. On the contrary, we cannot treat them as one family but only as different families' e. g. Tompa of Horzowa, Tompa of Palychna, Tompa of Kutnan (Kutina), Tompych of Zečevo and of Vranograč. We can't prove their connections with absolute certainty, except for the first two. There is also some evidence that members of one family used both titles from 17th century on, Horzowa and Palychna.

In the above mentioned text, the family origin is placed in the historical region of Transylvania. Primarily they were the leaders "Cnezes" of Slavic origin from Walachia, who were soldiers in the Byzantine Army, but over time they turned into a closed caste of professional soldiers, a variety of pre-feudal elite. They moved to Transylvania in the late 12th century and came to Croatia, more precisely in *Regnum Sclauoniae* in the next century. The author of the text states that they were primarily Tompa of Palychna and later they split into two families: Palychna and Horzowa. Even more, he claims that the other noble family, Tompa of Monoyro, was from the same origin. However, no traces of that noble family could be found in Croatia, but we can find them as Thompa of Monyoros in Slovakia (medieval Upper Hungary). There is no relevant evidence in the sources to prove those statements, and the origin of the families/kindred is impossible to establish, as well as to connect to the noble families Tompa of Monyoros and Tompa of Palychna. The only certain evidence is that they appeared for the first time in Croatia as Tompa of Horzowa at the turn of the 14th and 15th centuries around the castle of Križevci, County of Križevci.

Therefore, the author's statement that John Tompa (de Erdewd), the brother (*frater carnalis*) of the bishop and Croatian ban Simon Bakocz/Erdödy, was identical to the John Tompa of Horzowa, should be discarded.

In this article, most of locally available sources about the noble families Tompa of Horzova and of Palychna were used, with a particular attention paid to their careers in the political hierarchy, the matrimonial ties, partly genealogy, and the acquisition of the estates. The analyses of their four coats of arms and genealogical papers also found in the *Fonds of family Tompa* in the CSA will be explored in the next contribution for reconstruction of the history of the kindred.

In the 15th, 16th and 17th century, members of Croatian noble families Tompa were playing more or less important role in many crucial events in the history of Southeast Europe. One member from the family Tompa of Kutnan was a young “familiar” (*familiaris*) of Hungarian king Sigmund of Luxembourg, and the heroic fighter against the Ottoman Turks in the battle of Nicopolis in 1396. Two members of the kindred were the participants in the Siege/Battle of Szigeth in 1566.

From the end of 14th to 17th century, we meet them as judges (*iudex nobilium*), highly educated persons (*literatus, magister*), a courtier (*aulicus*), vice mayors (*vicecomes*), tax collectors (*dicator*), as well as officers. Two members of the kindred were ecclesiastics; one was the bishop of Pecs, the second was the canon/dean (*canonicus*) of Zagreb cathedral.

Key words: *Tompa de Horzowa/Horsova, Tompa de Palychn/Palicsna, History of Croatian noble families Tompa, Croatian State Archives, the Late Middle Ages, the Early Modern period.*